

The Project Gutenberg eBook of Kuningas Juhana, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kuningas Juhana

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release Date: May 25, 2009 [EBook #28965]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS JUHANA ***

Produced by Tapio Riikonen

KUNINGAS JUHANA

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi v. 1901.

Näytelmän henkilöt:

KUNINGAS JUHANA.

PRINSSI HENRIK, hänen poikansa, sittemmin kuninkaana Henrik kolmas.

ARTHUR, Bretagnen herttua, kuningas Juhanan vanhemman veljen,

Bretagnen herttuan, Gottfrid-vainajan poika.

WILLIAM MARESHALL, Pembroken kreivi.

GEFFREY FITS-PETER, Essexin kreivi, Englannin ylituomari.

WILLIAM LONGSWORD, Salisburyn kreivi.

ROBERT BIGOT, Norfolkkin kreivi.

HUBERT DE BURGH, kuninkaan kamarieherra.

ROBERT FAULCONBRIDGE, sir Robert Faulconbridgen poika.

PHILIP FAULCONBRIDGE, edellisen velipuoli, kuningas

Richard I:n bastardi.

JAMES GURNEY, lady Faulconbridgen palvelija.

PIETARI POMFRETILAINEN, tietäjä.

PHILIP, Ranskan kuningas.

LOUIS, dauphin.
Itävallan arkkiherttua.
Kardinaali PANDULPH, paavin lähettiläs.
MELUN, ranskalainen ylimys.
CHATILLON, Ranskan lähettiläs.
ELEONORA, kuningas Henrik II:n leski, kuningas Juhanan äiti.
CONSTANCE, Arthurin äiti.
BLANCA, Castilian kuninkaan, Alfonson, tytär, kuningas
Juhanan sisarentytär.
LADY FAULCONBRIDGE, bastardin ja Robert Faulconbridgen äiti.
Herroja ja naisia, Angers'n porvareita, sheriffi, airuita,
sotaherroja, sotamiehiä, sanansaattajia ja seuralaisia.

Tapaus osittain Englannissa, osittain Ranskassa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Northampton. Valtasali kuninkaan linnassa.

(Kuningas Juhana, kuningatar Eleonora, Pembroke, Essex,
Salisbury y.m., sekä Chatillon tulevat.)

KUNINGAS JUHANA.

No, Chatillon, mitä se Ranska tahtoo?

CHATILLON.

Kuningas Ranskan tervehtii ja puhuu
Kautt' airuensa majesteetille,
Englannin lainamajesteetille —

ELEONORA.

Mik' outo alku! Lainamajesteetti!

KUNINGAS JUHANA.

Vait, äiti hyvä! Asiata kuule.

CHATILLON.

Nimessä Arthur Plantagenetin,
Gottfridin, veli-vainajasi pojan,
Lain voimalla nyt Ranskan Philip vaatii
Tään kauniin saaren aluineen, jotk' ovat:
Irlanti, Poitiers, Anjou, Touraine, Maine,
Kehoittain, että lasket pois sen miekan,
Mi laitton haltija on näiden maiden,
Ja käteen nuoren Arthurin sen annat,
Nepaasi, valtiaasi, kuninkaasi.

KUNINGAS JUHANA.

Mut mitä seuraa, jos me kieltäisimme?

CHATILLON.

Verinen, hurja sota, joka pakoin
Anastaa pakoin saadut oikeudet.

KUNINGAS JUHANA.

Pakosta pakkoa, sodasta sota,
Verestä verta: tietäköön sen Ranska.

CHATILLON.

Siis lausun kuninkaani sodanhaasteen:
Se lähetykseni on lopputoimi.

KUNINGAS JUHANA.

Hänelle minun vie, ja mene rauhaan.
Vaan niinkuin leimaus Ranskan eteen lennä,
Siell' olen muuten minä ennen sua.
Ja tykkieni jyskeen kuulla saatte.
Pois! Vihamme sa ole torvettaja
Ja oman häviönne synkkä enne. —
Hän kunniakkaan saaton saakoon. Pembroke,
Se toimita! Hyvästi, Chatillon!

(Chatillon ja Pembroke menevät.)

ELEONORA.

No, poikani? Sit' aina sulle sanoin:
Tuo turhamielinen Constance ei tyydy,
Ennenkuin poikans' eduksi hän Ranskan
Ja koko maailman on tuleen pannut.
Tuo oisi estää voitu; helposti
Ja hyvällä oisi kaikki sovitettu;
Nyt kahden valtakunnan sotavoimain
On julmin veritöin se ratkaistava.

KUNINGAS JUHANA.

Mut meillä valta on ja oikeus.

ELEONORA.

Niin, valta enemmän kuin oikeus;
Pahasti oisi muuten sun ja minun,
Niin omatuntoni sun korvaas kuiskaa;
Sen kuulkoon taivas, sinä vain ja minä!

(Northamptonshiren sheriffi tulee ja puhuttelee
kuiskaillen Essexiä.)

ESSEX.

Suurvaltias, nyt ratkaistavaksenne
Vedotaan kummallisoin riita, mit' on
Ikänä kuultu. Saako miehet tulla?

KUNINGAS JUHANA.

No, tulkoot. —

(Sheriffi menee.)

Tämän retken kulungit
Saa luostarit ja hippakunnat maksaa.

(Sheriffi palajaa ja hänen seurassaan Robert Faulconbridge
ja Philip, bastardi.)

KUNINGAS JUHANA.

Mit' olette te miehiänne?

BASTARDI.

Minä

Vakava alamainen, ylimys
Northamptonshirestä ja, niinkuin luulen.
Sir Robert Faulconbridgen vanhin poika,
Soturi, jonka kuulu Leijonamieli
Kentällä ritariksi löi.

KUNINGAS JUHANA.

Ja sinä?

ROBERT.

Saman Faulconbridgen perijä ja poika.

KUNINGAS JUHANA.

Hän vanhempi ja sinä perijäkö?
Siis sama teill' ei ole äiti ollut.

BASTARDI.

On varmaan, ruhtinaani, sama äiti,
Se tiettyä, ja sama myöskin isä,
Niin luulisin; mut vissin tiedon tuosta
Voi yksin äitini ja taivas antaa;
Ken ihmislaps vois moisest' olla varma?

ELEONORA.

Hyi, raakalainen! Äitiäsi herjaat
Ja kunniaansa loukkaat luulollasi.

BASTARDI.

Minäkö, rouva? Mull' ei siihen syytä.
Se veljeni on juonta, eikä mun.
Jos sen hän toteen sais, niin multa vuosin
Viissataa puntaa sieppais. Kaitkoon taivas
Mun maatani ja maammon kunniaa!

KUNINGAS JUHANA.

Tokinen poika! — Miksi nuorempana
Hän sulta vaatii perinnön?

BASTARDI.

En tiedä;

Varmaankin tekee tiluksia mieli.
Mut äpäräksi vain hän mua haukkuu.
Aviosyntyinenkö lien, vai enkö,
Se seikka on, jost' äiti vastatkoon;
Mut jalosyntyinen ma olen, herra, —
Siunattu, kellä minust' oli vaivaa! —
Naamamme rinnan pankaa, tuomitkaa:
Jos Robert vanhus meidän kummankin
On siittänyt, ja tuo jos isään tulee, —
Oi, Robert vanhus, isä, polvillani
Jumalaa kiitän, etten tule sinuun!

KUNINGAS JUHANA.

Haa, minkä houkon taivas tänne laitto!

ELEONORA.

Leijonamielen kasvoin ilme aivan,
Ja äänen soinnahduskin samanlainen.
Kas, poikaniko näköisyytt' et huomaa
Tuon miehen valtavassa vartalossa?

KUNINGAS JUHANA.

Sävyjään olen tyynnä tarkastellut:
Hän ilmeinen on Richard. — Sano, poika,
Miks veljeltäsi vaadit hänen maitaan?

BASTARDI.

Hän naamapuoli on kuin isänikin,
Ja naamapuolikas[1] veis kaikki maani.
Tuommoinen naamapuoli äyrytyinen
Viisisataa puntaa multa vuosin veisi!

ROBERT.

Suurvaltias, kun eli isä-vainaa,
Veljenne paljon käytti isääni —

BASTARDI.

Vai niin; et tuolla maitani sa voita;
Mut sano, kuinka äitiä hän käytti.

ROBERT.

Ja kerran hänet laitto aiuruena
Sopimaan Saksan hallitsijan kanssa

Senaikuisista tärkeist' asioista.
Kuningas tilaisuudest' otti vaarin
Ja hänen talossaan sill' aikaa asui.
Mihinkä ryhtyi, sanoa en kehtaa,
Mut tosi totta: aavat maat ja meret
Isästä erottivat äidin silloin —
Isäni usein sanovan sen kuulin —
Kuin tämä hauska velikulka tehtiin.
Hän kuolinvuoteellansa testamenttas
Minulle maansa, kuollen siinä uskoss',
Ett' emon poika tuo ei hänen ollut;
Jos oisikin, niin syntyi neljätoista
Hän viikkokautta ennen aikaansa.
Siis, ruhtinas, omani mulle suokaa,
Isäni maat, se isän oli tahto.

KUNINGAS JUHANA.

Mut veljesihän laillinen on lapsi,
Emosi aviossa synnyttämä.
Jos tämä syrjähtyi, niin syy on hänen;
Se vaara joka nainutt' uhkaa miestä.
Mitä, jos veljeni, mi väittees mukaan
Tuon pojan syntymäst' on vaivaa nähnyt,
Ois isältäsi vaatinut tuon pojan?
Ei, veikko, koko mailmaa vastaan isäs
Ois oman lehmän vaskaa varjellut,
Se varma. Poika veljeni jos oisikin,
Niin hänt' ei tää vois vaatia, eik' isä
Myös hyljätä, vaikk' ei hän oiskaan hänen.
Siis tästä seuraa: äitini jos poika
Sun isällesi siitti perijän,
Niin isän perijän on isän maatkin.

ROBERT.

Isäni tahdoll' ei siis ole voimaa
Orvita lasta, jot' ei itse tehnyt?

BASTARDI.

Ei voimaa enemmän mua orvita
Kuin voimaa mua tehdä, luulisin ma.

ELEONORA.

Mit' ennen olla soisit, Faulconbridgeko,
Maanomistaja, niinkuin veljesikin,
Vai Leijonako-mielen kuulu poika
Ja oma herrasi, vaikk' ilman maata?

BASTARDI.

Jos oisi veljeni mun näköiseni
Ja minä hänen, ihka ilmi Robert,
Jalat kuin puikot, käsivarret niinkuin
Topatut airokalat, naama ohut,
Ett' ei vois ruusuakaan korvaan panna,
Kun huudettaisiin jo: "Kas, äyryitystä!"[2]
Ja muodon kanssa kaikki maansa saisin,
Niin paikasta en liiku, jos en antais
Tään naaman eestä joka vaaksaa pois:
Tuommoinen räappä min' en olla vois.

ELEONORA.

Sinusta pidän. Osasiko heität,
Maas annat tuolle pois ja mua seuraat?
Soturi olen, Ranskaa vastaan lähden.

BASTARDI.

Veli, ota maani, minä otan onnen.

Viisisataa puntaa vuosin naamas antaa,
Ma siit' en antais viittä naulankantaa. —
Ma teitä, rouva, seuraan kuolemaan.

ELEONORA.

Ei, edeltä saat itse sinne mennä.

BASTARDI.

Etuuden antaa moukka ylhäisille.

KUNINGAS JUHANA.

Nimesi mikä?

BASTARDI.

Philip, ruhtinaani;

Nimeni alku Philip on: tuon hyvän
Sir Robert-ukon vaimon vanhin poika.

KUNINGAS JUHANA.

Täst' alkain nimi olkoon muodon mukaan:
Polvistu, Philip, nouse suurempana;
Nouse, sir Richard Plantagenetina!

BASTARDI.

Kättesi, veljyt äidinpuolinen!
Ma isältäni kunniata sain,
Ja sinä isältäsi maata vain.
Siunattu hetki, oli yö tai päivä,
Kun sikisin ja poiss' ol' ukko-räivä!

ELEONORA.

O, puhdasverinen Plantagenet! —
Min' olen mummos, Richard; kutsu siksi.

BASTARDI.

Niin, melkein, mut ei oikein; vähät siitä!
Vinoa joskus hyväkin on työ;
Jos oven suljet, käydään ikkunoista.
Ken päivää pelkää, hiipii, kun on yö;
Saa kuka saa, ken voisi estää moista!
Liki tai kauas, kun vain naula veti;
Min' olen minä, jospa ken mun teki.

KUNINGAS JUHANA.

Mene, Faulconbridge! Min toivot sen nyt saat:
Ritari maaton hankki sulle maat. —
Tule, äiti; tule, Richard, sinäkin!
Nyt Ranskaan, Ranskaan mitä kiiruimmin!

BASTARDI.

Hyvästi, veli! Onneks olkohon
Sinulle syntymäsi nuhteeton! —
(Kaikki, paitse Bastardi, menevät.)
Näin voitin vaaksan verran kunniaa,
Mut monta, monta vaaksaa meni maata.
Nyt mökin Jaanasta voin tehdä rouvan. —
"Sir Richard, päivää!"[3] — "Kiitos, poikaseni!" —
Jos hän on Yrjö, sanon Pekaksi,
Nuor' aateluus se nimiä ei muista:
Se nousukkaalle liian huomaavaista
Ja alhaist' ois. Tuoss' armon pöydäss' istuu
Mies ulkolainen, hän ja hammastikku.[4]
Ritarivatsani jos nyt on kylläs,
Niin hammast' imaisen ja kuulostelen
Siroista kaukolaista: "Hyvä herra",
Näin alotan ja kyynäspäähän nojaan;
"Saisinko pyytää", — kysymys se tuo on:

Ja vastuu tulee niinkuin aapisesta:
"Oi, herra", sanoo vastuu, "mielist' aivan,
Suvaitkaa, nöyrin olen palvelijanne."
"Ei, minä tiedän", sanoo kysymys,
Ja ennenkuin saa vastuu selvän, mistä
On kysymys, niin puheiss' imarissa
Alpeista, Pyreneitten vuoristosta,
Po-virrasta ja Apenniineista
Piankin joutuu illallisen aika.
Tuo suurellist' on käytöstä, se sopii
Mun-laisilleni neron nousukkaille.
Se vain on ajan silmiss' äpäpä,
Jok' ajan muotitapoja ei tunne —
Jään siksi minä, tunnenko vai en —
Eik' yksin puvussa ja käytöksessä,
Ei ulkokiilloll' eikä koreudella,
Vaan sielun sisimmästä ajan maitiks
Voi luoda maireen, maireen, maireen myrkyn.
Sen tahdon oppia, en pettäökseni,
Vaan sillä välttääkseni petosta.
Sen tulee olla porras nousulleni. —
Ken tuossa rientää? Ratsupuvussa?
Naislennättikö? Eikö hällä miestä,
Ken torveen toittais hänen edellään?

(Lady Faulconbridge ja James Gurney tulevat.)

Ah! Äitihän se onkin. — Hyvä rouva,
No, mikä teillä nyt on hoviin kiire?

LADY FAULCONBRIDGE.

Miss' on se veljesi, miss' on se konna,
Jok' ajaa hampain takaa kunniaani?

BASTARDI.

Velikö Robert? Robert ukon poika?
Se jätti Colbrandko,[5] se hirviö?
Sir Robertinko poikaa etsitte?

LADY FAULCONBRIDGE.

Sir Robertinko poikaa! Niin, sa lortti,
Sir Robertin! Sir Robert jätä rauhaan.
Sir Robertin hän laps on niin kuin sinä.

BASTARDI.

James Gurney jätä meidät hetkeks yksin.

GURNEY.

Hyvästi, Philip!

BASTARDI.

Philip? Naakka! James,
Tekeillä kummaa on, saat kohta kuulla. —
(Gurney menee.)

En ole, rouva, Robert-ukon poika;
Hän paastoaan ei rikkois, vaikka minust'
Osansa söisi pitkäperjantaina.
Sir Robert hyvää voi, mut' totta puhuin,
Mua ei hän tehdä voinut — eipä niinkään;
Tekonsa tunnetaan. — Siis, äiti hyvä,
Ket' on mun kiittäminen raajoistani?
Sir Robertist' ei ole tämä reisi.

LADY FAULCONBRIDGE.

Oletko veljees liittounut sinä,
Jonk' etu oisi puoltaa kunniaani?
Mit' ivaa, sinä nokkaviisas loppi?

BASTARDI.

Ritari, äiti hyvä, ritari:
Ritarilyönti tuoss' on olassani.
Sir Robertin en poika ole, äiti;
Sir Robertin ja maani luovutin,
Aviosuku, nimi, kaik' on mennyt.
Siis, äiti, sano, ken on isäni?
Mies pulska varmaankin; no, sano, äiti.

LADY FAULCONBRIDGE.
Siis Faulconbridgen nimen kiellätkö?

BASTARDI.
Niin totta kuin ma kiellän paholaisen.

LADY FAULCONBRIDGE.
Isäsi oli Richard Leijonamieli.
Tulisen, pitkän viettelyksen jälkeen
Aviovuoteeseen ma hänet päästin.
Jumala rikokseni anteeks suokoon!
Sinut on synnyttänyt synti musta,
Vaan vastustaa en voinut pakotusta.

BASTARDI.
Kautt' auringon! Jos voisin jälleen siitä,
Parempaa isää toivoa en voisi.
On oikeutettujakin syntejä,
Ja niit' on teidän; hupsuntyöt' ei työnne:
Yleän lemmen alamaisuusuhriks
Sydämmen altistua täytyi hälle,
Jonk' urhontarmon ja raivoisuutta[6]
Niin sähköi uljas leijona, ett' antoi
Kuninkaan-sydämmensä Richardille.
Ken leijonalta riistää sydämmen,
Naissydämmenkin hevin voittaa. Äiti,
Sydämmen kiitos sulle isästäni!
Ken sanoo, että väärä oli työ
Sun tekosi, sen nielkään hornan yö!
Tule, äiti; suvulle sun näytän nyt;
Saat kuulla, että synti ollut oisi,
Jos Richardin sa oisit hyljännyt.
Se valhehtii, ken toista väittää voisi.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Ranska. Angers'n muurien edusta.

(Toiselta puolelta tulee Itävallan herttua sotajoukkoineen:
toiselta Philip, Ranskan kuningas, sotajoukkoineen, sekä Louis,
Constance, Arthur ja seuralaisia.)

LOUIS.
Angers'n luo tervetullut, uljas herttua! —
Arthur, sun suuri kantaisäs, Richard,
Hän, joka sydämmen vei leijonalta
Ja pyhään sotaan Palestiinaan läksi,
Sai varhain surman tältä herttualta.[7]
Nyt, hyvittääkseen hänen heimoaan,
Hän meidän pyynnöstä on tänne tullut

Sun tähtes, poika, miekkaa häilyttämään
Ja väkivaltaa häätämään, jot' uhkaa
Englannin Juhana, tuo setäs julma.
Syleile, helli, tervehtyä häntä.

ARTHUR.

Richardin surman anteeks suokoon taivas,
Taas elämän kun tuotte heimolleen,
Sen oikeutta sodan siivin kaiten.
Käteni heikko teitä tervehtää,
Mut sydämmessä puhdas rakkaus asuu.
Siis, tervetullut Angers'n porteille!

LOUIS.

Mik' oiva poika! Ken ei sua auttais?

ITÄVALLAN HERTTUA.

Tään pyhän suudelman nyt poskees painan
Rakkauden panttikirjan vakuudeksi,
Ett' ennen täält' en minä kotiin palaa,
Kuin Angers ja sun oikeutesi Ranskaan
Ja tuohon kalpeahkoon valkorantaan,[8]
Min jalka luotaan survoo meren ärjyt
Ja saarelaiset sulkee mannermaista —
En, kunnes Englanti, tuo meren helmi,
Tuo linna, aallon vyöttämä, jok' aina
Lujana seisoo valloittajaa vastaan —
En, kunnes tämä äärin lännen kulma
Sua kuninkaakseen kutsuu — ennen, poika,
En kotiin lähde enkä miekkaa heitä.

CONSTANCE.

Täss' äidin, lesken, kiitos teille, kunnes
Kätenne vahva hankkii hälle voimaa
Paremmiin rakkauttanne palkitsemaan.

ITÄVALLAN HERTTUA.

On taivaan rauha niillä, joiden miekan
Näin oikea ja hurskas sota vihkii.

KUNINGAS PHILIP.

No, toimeen siis! Tuon korskan kaupungin
Nyt otsaa kohti tykit suunnatkaamme.
Parahat sodan päällysmiehet tänne
Valitsemahan parhaat hyökköpaikat.
Ma tästä kaupungista uhraan vaikka
Kuninkaan-henkeni, ma vaikka kahlaan
Torille ranskalaisten veressä,
Mut tuolle pojalle sen valloitan ma.

CONSTANCE.

Lähettiläältä ensin vastuu varro,
Äläkä miekkaas suotta verin tahraa.
Kentiesi Chatillon tuo rauhan tietä.
Sen oikeuden, jonk' aiot sodall' ostaa.
Kadumme silloin joka veren tilkkaa,
Jot' innossa näin syyttä vuodatamme.

(Chatillon tulee.)

KUNINGAS PHILIP.

Mik' ihme, lady! Toivoasi myöten
Nyt saapuu lähettimme Chatillon. —
Englannin vastuu kerro lyhyesti:
Varromme tyynnä; puhu, jalo loordi!

CHATILLON.

Tää kurja hyökkäys heittäkää, ja viekää
Isompiin töihin sotajoukkonne.
Englanti, vaateistanne kiukkuisena
On aseissa. Mua vastatuuli esti,
Ja hän sai siitä aikaa yhtä joutuun
Kuin minä nousta maihin joukkoineen.
Angers'ta kohti kiirein nyt hän marssii;
On voima hällä vahva, miehet uljaat,
Mukana leskikuningatar seuraa,
Kuin Ate, veritöihin kiihtämässä,
Myös veljentytär, Castilian Blanca,
Kuningas-vainaan jalkapoika myöskin;
Ja kaikki saaren hurjat huimapäät,
Ravakat, rajut seikkailijat, joilla
Naismuoto on, mut lohikäärmeen sisu,
Maat, mannut myyvät pois ja ylvästellen,
Perintöoikeus sälyttynä selkään,
Tulevat tänne uuden onnen voittoon.
Valiojoukkoa sen uljaampaa,
Kuin mitä laivat Englannin nyt tuovat,
Ei ole aallon parmaill' ennen uinut
Peloksi, turmioksi kristikunnan.

(Rumpujen ääniä kuuluu.)

Nuo niiden jyhlät rummut estävät
Pitempää kertomusta; keskusteluun
Tai taistoon kutsuvat. Siis valmiit olkaa.

KUNINGAS PHILIP.

Kuink' äkkinäistä tämä hyökkäys!

ITÄVALLAN HERTTUA.

Jot' äkkinäisempi, sit' enemmän
Se kiihoittakoon meitä puolustukseen.
Näet, tilaisuutta myöten kasvaa miehuus.
Siis, tervetullut vaan; me valmiit ollaan.

(Kuningas Juhana, Eleonora, Blanca, Bastardi, Pembroke
tulevat sotajoukon kanssa.)

KUNINGAS JUHANA.

Ranskalle rauha, rauhassa jos Ranska
Perityt maamme meille suo! Jos ei,
Niin verta Ranska vuotakoon, ja rauha
Taivaaseen nouskoon, meidän rangaistessa
Jumalan vihan vitsana ne röyhkät,
Jotk' ovat karkoittaneet rauhan maasta!

KUNINGAS PHILIP.

Myös Englannille rauha, tää jos vaino
Rauhaksi palaa Ranskast' Englantiin!
Englannin tähden, rakkaudesta siihen
Täss' asetaakan alla hikoilemme.
Sun tehtäväsi tämä työmme ois;
Mut Englantia rakastit niin vähän,
Ett' oikeaa sen kuningasta sorsit,
Perimysjohdon rikoit, valtakunnan
Ivasit orpoutta, väkivalloin
Pilasit kruunun neitseellisen maineen.
Nuo, katso, Gottfrid-veljesi on kasvot!
Nuo silmät, otsa tuo, ne ovat hänen,
Vain pienois-ote siitä suuremmasta,
Min Gottfrid hautaan vei; viel' ajan käsi
Kehittää tästä kirjan yhtä suuren,
Hän vanhemman on Gottfrid-veljes poika,
Ja poikana on hällä isän oikeus
Englannin kruunuun. Kuinka, Herran tähden.

Sin' olet kuninkaana, vaikka virtaa
Elävä veri noissa ohimoissa,
Joill' oikeus kruunuun on, sun ryöstämäsi!

KUNINGAS JUHANA.

Ken on sun valtuuttanut, Ranskan herra,
Tilille tästä mua vaatimaan!

KUNINGAS PHILIP.

Se ylin tuomari, mi mahtavain
Povessa herättää sen hyvän vaiston,
Ett' oikeutt' ei saa tahrata ja ryöttää,
Hän turvihini heitti lapsen tään,
Ja hänen valtuullaan sua töistäs syytän
Ja avullaan sua niistä rankaisen.

KUNINGAS JUHANA.

Vai niin, sa vallan itsellesi valtaat.

KUNINGAS PHILIP.

Anteeksi: sillä valtaajaa vain hädän.

ELEONORA.

Ja ketä valtaajaksi sanot, Ranska?

CONSTANCE.

Sen kuulet multa: — poikaas, vallikkoa.

ELEONORA.

Hyi, rietas! Äpäräskö kuninkaaksi,
Ett' itse kuningatar-vallan saisit!

CONSTANCE.

Pojalles olin yhtä uskollinen
Kuin sinä miehelles; tää poika isääns'
On enemmän kuin Juhana on sinuun,
Niin toinen teist' on tavoillensa toiseen,
Kuin piru äitiinsä ja sade veteen.
Äpärä poikaniko? Kautta taivaan,
Niin puhdasverinen ei isääns' ollut!
Ja kuinka voikaan, moinen kun ol' äiti?

ELEONORA.

Kah, poika, kelpo äiti! Isääs syyttää!

CONSTANCE.

Kah, kelpo mummo! Sua tahtois syyttää!

ITÄVALLAN HERTTUA.

Vait!

BASTARDI.

Kuulkaa huutajaa!

ITÄVALLAN HERTTUA.

Ken hitto sinä?

BASTARDI.

Mies, joka hiton sutkat tekis sulle,
Jos nahkoinen sun tapais kahden kesken.
Sin' olet sadun urhoollinen jänö,
Mi nyhtää partaa kuolleen leijonan.
Savutan turkkisi, jos saan sun kiinni;
Niin varo vain, sen totta teen kuin teenkin.

BLANCA.

Tuo puku leijonan vain häntä siisti,
Ken puvun itse leijonalta riisti![9]

BASTARDI.

Tuon seljäss' yhtä muhkea se on,
Kuin Herkuleen ois vaippa seljäss' aasin. —
Mut, aasi, pois tuon selkäätaakkas laitan,
Ja annan toisen, jolla lapas taitan.

ITÄVALLAN HERTTUA.

Ken siinä lapattaa ja suurin sanoin
Niin pöyhkeilee, ett' ihan korvat huumaa?

KUNINGAS PHILIP.

Louis, nyt päätä, mit' on tehtävä.

LOUIS.

Naiset ja narrit, tyhjä tora pois! —
Juhana kuningas, tää lain on summa:
Englanti, Irlanti, Anjou, Touraine, Maine
Pois anna, nimess' Arthurin sen vaadin.
Aseesi heitättkö ja pyynnön täytät?

KUNINGAS JUHANA.

En, ennen henki! Sua uhmaan, Ranska.
Bretagnen Arthur, tule turviini,
Enemmän minä sulle lemmest' annan
Kuin mitä koskaan voittaa pelko Ranska.
Antaudu, poika!

ELEONORA.

Tule mummon tykö.

CONSTANCE.

Niin, mene, poika, mummon tykö, mene!
Kuningaskunta anna mummolle,
Niin mummo luumut antaa, kirsikat
Ja viikunat! Oi, mikä hyvä mummo!

ARTHUR.

Vait, äiti hyvä! Oi, jos haudass' oisin!
En ole moisen melun arvoinen.

ELEONORA.

Laps parka itkee, noin kun äiti herjaa.

CONSTANCE.

Jos herjaan taikka en, niin herja teihin!
Ei äidin herja, mutta mummon häijyys
Pusertaa raukan silmist' itkun helmet;
Ne uhriveroks taivas omistaa;
Noill' aito pääryillä hän taivaalt' ostaa
Oikeuden itselleen ja koston teille.

ELEONORA.

Hävytön maan ja taivaan pilkkaaja!

CONSTANCE.

Hävytön maan ja taivaan häväisijä!
Minäkö pilkkaan? Sinä ja sun joukkos,
Te tältä poljetulta piltiltä
Maat, oikeudet, kuninkuudet veitte.
Hän sinun esikoisesi on poika,
Ei muusta onneton kuin sinusta.
Sun syntis tätä lapsiparkaa kohtaa;
Lain uhkarangaistus nyt häntä etsii,
Kun vasta toisessa hän polvess' on
Sun syntiraskaan kohtus sukukantaa.

KUNINGAS JUHANA.

Lopeta, hourulainen!

CONSTANCE.

Sana vielä:

Tuon synneist' ei hän yksin vaivaa kärsi,
Vaan tuon on synnit, vaivat luoja pannut
Tään lapsen vaivaks, joka vaivaa kärsii
Tuon sijassa ja hänen synneistään,
Vääryyttä kärsii vääryydestä vaimon,
Mi häness' omaa itseänsä vitsoo.
Näin kaikki kosto tätä lasta kohtaa,
Tuon naisen tähden kaikki. Kirous hälle!

ELEONORA.

Viimeisen tahdon näytän, suulas herja.
Jok' oikeuksistaan pois sun poikas sulkee.

CONSTANCE.

Sen kyllä uskon: tahdon, ilkitahdon,
Naistahdon, juljettoman mummon tahdon!

KUNINGAS PHILIP.

Vait, lady! Vaietkaa tai malttukaa!
Tään seuran suostumuksellaan ei sovi
Noin epäsointoisata soimaa säistää. —
Nyt torvi soikoon, Angers'n asukkaat
Muureille kokoon; sanokoot, ken meistä
On heille mieleen, Juhana vai Arthur.

(Torven toitauksia. Porvareita tulee muureille.)

1. PORVARI. Muureille kuka meitä kutsuu?

KUNINGAS PHILIP.

Ranska

Englannin puolesta.

KUNINGAS JUHANA.

Ei, Englanti

Omasta puolestansa. Angers'n miehet,
Englannin taatut alamaiset —

KUNINGAS PHILIP.

Taatut

Arthurin alamaiset, Angers'n miehet,
Puheluun rauhalliseen torvi kutsuu.

KUNINGAS JUHANA.

Eduksi meille; siis meit' ensin kuulkaa —
Nuo Ranskan liput, jotka edenneet
On suoraan kaupunkinne silmäin eteen,
Ne teille vahingoks on tänne tulleet.
Kanuunain uumenet on vihaa täynnä,
Ja valmiina ne ovat muureihinne
Rautaista kiukkuansa purskumaan.
Verisen rynnistyksen valmistukset
Ja Ranskan julma hyökkö porttejanne,
Noit' Angers'n kyynysilmiä, jo uhkaa.
Ja me jos emme tulleet ois, niin kivet,
Nuo nukkuvat, tuon muurivyönne paadet,
Tykistön myrskyst' oisi alas syösseet
Lujasta kalkki vuoteestaan ja tehneet
Leveän aukon, josta teidän rauhaan
Verinen hyökännyt ois väkivalta.
Mut nähdessänsä meidät, kuninkaanne, —
Mi vaivalla ja kiitomarssissa
Toi tänne vastavoiman, joka suojais
Naarmoista kaupunkinne poskipäitä —
Niin kohta Ranska keskusteluun taipuu,

Ja tulikuulain sijaan, joilla aikoi
Kuumeeseen värisyttää muurejanne,
Sanoja maireita nyt höyryttää,
Kapinaan vietelläkseen korvianne.
Heit' uskokaa sen mukaan, kunnan miehet,
Ja sisään kuninkaanne päästäkää,
Mi kiireen vaivoist' uupuneena hengin
Nyt turvaa muurienne suojass' etsii.

KUNINGAS PHILIP.

Nyt mua kuulkaa, sitten vastatkaa.
Täss', oikealla kädelläni, jolla
Tään pojan laillist' oikeutta vannoin
Pyhästi kaita, nuor' on Plantagenet,
Tuon miehen vanhimmaisena veljen poika
Ja hänen valtiaansa, maan ja kaiken.
Tään polkeutuneen oikeuden vuoksi
Sodalla poljemme nyt Angers'n kenttää,
Vaikk' enempää ei vihamieltä meissä.
Kuin mihin vierasystävyyden käsky
Tään lannistetun lapsen hyväksi
Pakottaa tuntoa. Siis sovinnolla
Vasallivelkanne nyt maksakaa
Sen velkojalle, tälle ruhtinaalle,
Niin aseemme, kuin rengassuinen karhu,
Näöksi vain on eikä vahingoksi;
Kanuunain vimman turhaan tuhlaamme
Haavoittumattomihin taivaan pilviin
Ja, jouten riemumielin palaten,
Kypärin ehjin, lovettomin miekoin,
Kotihin viemme samat kirkkaat veret,
Joit' olimme jo kaupunkiinne syöstä,
Ja rauhan saatte, vaimot, lapset, kaikki.
Mut tyhminä jos tarjon hylkääte,
Niin teit' ei tämän harmaan muurin kehä
Voi peittää meidän sota-airuiltamme,
Vaikk' engelsmannit kaikki tykistöineen
Sen jylhä kerho kätkis. Sanokaa siis,
Meit' omistatteko te herraksenne
Sen nimessä, jonk' oikeutt' ajamme,
Vai annammeko raivollemme merkin
Ja verell' otammeko omamme?

2. PORVARI. Englannin kuningas on valtiaamme, Hänellä oikeus on kaupunkiin.

KUNINGAS JUHANA.

Täss' olen, kuninkaanne; avatkaa!

1. PORVARI.

Sit' emme voi; ken kuninkaaksi tutaan,
Sen siksi tunnustamme. Siihen asti
Sulemme portit koko maailmalta.

KUNINGAS JUHANA.

Kuningast' eikö tuta kruunustaan?
Jos ei, niin todistajiks satatuhat
Englantilaista rotumiestä tuon —

BASTARDI.

Äpäriä ja muita.

KUNINGAS JUHANA.

Jotk' oikeuttamme puoltaa hengellään.

KUNINGAS PHILIP.

Ja yhtä monta yhtä ylvää miestä —

BASTARDI.

Ja joku määrä äpäriä myös —

KUNINGAS PHILIP.

Ne vastustavat tuota vaatimusta.

1. PORVARI.

Siis, kunnes nähdään, ken on arvokkain,
Niin kummaltakin arvokkaimman hyväks
Evätään oikeus.

KUNINGAS JUHANA.

Taivaan armon saakoot
Ne syntiset, jotk' ennen iltakastett'
Ijäiseen majaan käyvät taistellessaan
Edestä meidän valtakuninkaan.

KUNINGAS PHILIP.

Aamen! — Aseisiin, miehet! Ratsahille!

BASTARDI.

Pyhä Yrjö, joka lohikäärmeen kaadoit
Ja krouvin kilvessä nyt ratsain istut
Meit' auta! —
(Itävallalle.)

Jospa tapaisin sun, herra,
Pesässäs naarasleijonasi luona,
Niin leijonanpa taljaan sarvet pannen
Sinusta hirmun laittaisin.

ITÄVALLAN HERTTUA.

Vait siitä!

BASTARDI.

Vaviskaa kiljunata leijonan!

KUNINGAS JUHANA.

Pois tasangolle tuonne! Siellä voimme
Paraiten voimiamme järjestää.

BASTARDI.

Mut joutuin, että paikast' edun saatte.

KUNINGAS PHILIP.

Niin oikein. (Louisille.) Tuolla kukkulalla toisten
On paikka. — Jumala ja oikeutemme!

(Menevät kaikki.)

Toinen kohtaous,

Paikka sama.

(Sotahuutoja ja ottelua; sen jälkeen peräytymistä. Hanskan
airut, torvensoittajain seuraamana, lähestyy kaupungin porttia.)

RANSKAN AIRUT.

Nyt, Angers'n miehet, portit seljälleen
Arthurille, Bretagnen herttualle!
Hän tänään Ranskan avull' itkun valtaan
Englannin äidit saatti, joiden pojat
Nyt hajan lepää hurmetanterella;
Monenkin lesken mies nyt kylmin kourin
Syliinsä tapaa virttynyttä maata;
Ja huokealla saatu voitto leijaa
Nyt Ranskan liehuvilla lipuilla;
Ja voittaja jo riemusaatoss' astuu
Ja tervehtii Bretagnen Arthuria

Englannin sekä teidän kuninkaaksi.

(Englannin airut tulee, torvensoittajain seuraamana.)

ENGLANNIN AIRUT.

Iloitkaa, Angers'n miehet! Kellot soimaan!
Kuningas Juhana nyt lähestyy,
Englannin sekä teidän kuninkaanne,
Tään verikuuman päivän sankari.
Hopeakirkkaat oli äsken aseet,
Nyt ovat Ranskan verin kullatut;
Englantilaisen kypärist' ei sulkaa
Repinyt ole ranskalaisen peitsi;
Lippumme kotiin vievät samat kädet,
Jotk' auki käärivät ne lähteissämme.
Kuin hauska metsäseura, riemuin saapuu
Englannin joukko, kädet purppurassa[10]
Ja vihamiesten verin värittyinä.
Avatkaa portit? Tietä voittajalle!

1. PORVARI.

Alusta loppuun näimme torneistamme
Kummankin sotajoukon hyökkäyksen
Ja peräymisen; niiden tasavoimaa
Valittaa tarkinkaan ei silmä voinut:
Veri verta maksoi, isku vaati iskun,
Väkeä väki vastas, voima voimaa;
Yht' oli kumpikin, siit' oltiin yhtä.
Yks voiton vieköön, siks on kaupunkimme
Molempain teidän tai ei kummankaan.

(Toisaalta tulee kuningas Juhana sotajoukkoineen, Eleonora,
Blanca ja Bastardi; toisaalta kuningas Philip, Louis,
Itävallan herttua ja sotaväkeä.)

KUNINGAS JUHANA.

Sull' onko, Ranska, vielä verta antaa?
Nyt onko valtoin oikeutemme virta?
Sun sulkus seisauttamana hylkää
Se luonnon uomansa ja tyrskyellen
Sun rantojesi esteet tulvaan peittää,
Jos et sen välkkyvien vetten salli
Solua valtamereen hiljalleen.

KUNINGAS PHILIP.

Sa, Englanti, et tässä tulituiskuss'
Enemmän verta säästänyt kuin Ranska,
Menetit vain. Tään käden kautta vannon, —
Jonk' all' on maata taivaan silmäkannot —
Ett' oikeuden en miekkaa ennen heitä,
Kuin sillä sinut maahan lyön, tai lisään
Kuolleitten lukuun ruhtinaisen ruumiin,
Näin sodan tappio- ja murhalistaan
Kuninkaan nimen liittäin kaunisteeksi.

BASTARDI.

Haa, majesteetti! Kuinka arvos paisuu,
Kun ylvä valtaveri tulee syttyy!
Nyt surma leukojansa terästä,
Sen hampaina ja kynsinä on miekat,
Ja raatain nyt se ihmislihaa ahmii
Isoisten riidoiss' epäneuvoisissa. —
Nuo vallasarmeijat miks tuijottavat?
Kuninkaat, taistoon! Veritanterelle
Te tasavoimat, tulitiineet henget!
Häviö toisen olkoon toisen rauha;

Mut siksi: verta, iskua ja surmaa!

KUNINGAS JUHANA.

Kenenkä puolta kaupungin on väki?

KUNINGAS PHILIP.

Englannin, sanokaa. Ken kuninkaanne?

1. PORVARI.

Englannin kuningas, kun ensin tutaan
Se kuningas.

KUNINGAS PHILIP.

Se meissä tuntekaa,
Sen oikeutt' edustamme.

KUNINGAS JUHANA.

Ei, vaan meissä,
Jok' itse arvoamme edustamme
Ja oman persoonamme valtuudella,
Me, oma herramme, Angers'n ja teidän.

1. PORVARI.

Tuon kieltää valta meitä ylempi;
Ja kunnes kaikk' on selvää, suljemme
Nyt pelon valtaamina epäilyimme
Tään lujan salvan taakse, kunnes pelon
Kuningas tietty kirvoittaa ja häätää.

BASTARDI.

Kies' auttakoon! Teit' Angers'n roistot pilkkaa.
Turvissa tuolla muurill' älläilevät
Kuin teatteriss' aivan, osoitellen
Tät' urhokasta surmanäytelmäänne.
Kuninkaalliset prinssit, neuvo kuulkaa:
Kuin kapinoivat Jerusalemissa,[11]
Sopikaa hetkeksi, ja yhteisvoimin
Vihanne vimmat syöskää kaupunkiin.
Idästä, lännest' Englanti ja Ranska
Tult' antakoon suuntäyden tykeistään,
Niin että niiden kammottava jyske
Tuon ylvään kylän kivikyljet ruhjoo.
Ma noita kataloita kuumentaisin,
Siks että turvatta ja ruhjottuina
Niin paljaat oisivat kuin tyhjä ilma.
Kun se on tehty, liitto purkakaa,
Erilleen taaskin liput yhtyneet
Ja otsa otsaa, peitsi peistä vastaan!
Niin jommankumman puolelt' onnetar
Valitsee tuokiassa suosikkinsa,
Ja voiton suudelmalla suudellen
Tervehtii häntä päivän sankariksi.
No, vallat, kuink' on mieleen hurja neuvo?
Se politiikalt' eikö haiskahda?

KUNINGAS JUHANA.

Tuon taivaslaen kautta päämme päällä,
Hyvä on neuvo! — Liitämmekö, Ranska,
Nyt voimamme ja Angers'n kukistamme,
Ja sitten kuninkuudest' ottelemme?

BASTARDI.

Niin, kuninkaan jos mieltä sinuss' on —
Sua niinkuin meitäkin nuo röyhkät solvaa —
Niin tykkiesi suut, kuin mekin meidän,
Kopeihin noihin muureihin nyt käännä;
Ja ne kun ovat murskana, niin silloin

Puramme välimme ja toisiamme
Taivaaseen taikka hornaan passitamme.

KUNINGAS PHILIP.

No niin! Te miltä puolen hyökkäätte?

KUNINGAS JUHANA.

Me lännen tietä tuhon lähetämme
Kaupungin sydämeen.

ITÄVALLAN HERTTUA.

Me pohjoisesta.

KUNINGAS PHILIP.

Ja etelästä meidän ukkosemme
Lähehtää kuulatuiskun.

BASTARDI. (syrjään).

Oiva juoni!

Pohjasta etelähän! Ranska näin
Ja Itävalta ampuu toistaan päin.
Heit' yllytänkin vielä. — Toimeen siis!

1. PORVARI.

Kuninkaat, kuulkaa! Hetki viipykää!
Suloisen sovun rakennan ja rauhan.
Kaupunki miekaniskutt' ottakaa,
Mut rauhan kuolemaan ne säästäkää,
Jotk' ovat sodan uhriks tänne tulleet.
Oi, pidättykää, vallat mua kuulkaa!

KUNINGAS JUHANA.

No, puhu! Sua suvaitsemme kuulla.

1. PORVARI.

Castilian tytär, tämä Blanca neiti,
Sukua Englannin on. Verratkaahan
Dauphin'in ja tään kauniin immen ikää!
Jos hilpas lempi etsii kauneutta,
Mist' ihanamman löytääkään kuin Blancan?
Jos hurskas lempi pyytää hyvettä,
Niin mistä löytää puhtaamman kuin Blancan?
Jos arvon-ahnas lempi säätyyn katsoo,
Niin kenen veri jalompaa kuin Blancan?
Hyveeseen, kauneuteen ja säätyyn nähden
On yhtä täydellinen myös Dauphin;
Jos ei, no niin, Dauphin ei ole Blanca,
Ja Blancass' ei taas mitään vikaa, jos ei
Se vika lie, ettei Dauphin hän ole.
Dauphin vain puolikas on miekkomiestä,
Siks että täydentää sen Blancan-lainen;
Ja osittaista hyvettä on Blanca,
Jonk' avujen on täytteenä Dauphin.
Kaks moista hopiavirtaa yhtyessään
Ihantaa rannat, jotka niitä kaulaa;
Ja, kuninkaat, te kahden moisen virran
Olette yhdistävät rantatermät,
Jos tämän valtaparin naitatte.
Se liitto tepsii enemmän kuin tykit
Pönkättyyn porttiimme. Ne naittakaa,
Niin rutommin kuin ruudin ruhjomalla
Ja kilvan portit selkiseljälleen
Avautuu teille. Vaan jos ette naita,
Niin ärjy meri puoliks ei niin kuuro,
Rajump' ei leijona, ei vuoret, vaarat
Niin järkkymättömät, ei itse kuolo
Niin raima ole surmaraivossaan

Kuin kaupunkia puoltamassa me.

BASTARDI.

Se valtti vanhan kuolon lahot luutkin
Räsyistään puistaa! Suuri suu, mi surmaa,
Verta ja vuorta oksentaa, ja haastaa
Ärjystä leijonan niin tuttavasti
Kuin kolmentoista tyttö rakistaan!
Lie tykkimies tuon velikullan tehnyt:
Sen suuss' on tykit, tulet, sauhut, jyskeet,
Ja kielellään hän selkäsaunan antaa.
Hän korviamme pieksää; pukkavimmat
On sanansa kuin ranskalaisen nyrkki.
Huh! Moist' en sanaryöppää saanut sitten
Kuin taatoks kutsuin velimiehen isää.

ELEONORA.

Oi, neuvon suostu, poika, naita heidät,
Blancalle laajat anna myötäjäiset;
Niin lujaksi sen liiton kautta kiinnät
Evätyn oikeutesi kruunuun, että
Tuo pojantaimi puuttuu aurinkoa,
Jok' aimo hedelmäks sen kukat kypsäis.
Näen Ranskan katseessa jo myöntymystä;
Kas, kuinka kuiskailevat. Toimeen joutuun,
Kun mielet viel' on herkät kunnialle,
Ett' intoa näin sulavaa ei sääli
Ja katumus ja viono maireen kuiske
Taas jäähdytä ja hyydä entiselleen.

1. PORVARI.

Miks eivät nämä majesteetit vastaa
Uhatun kaupunkimme sovun tarjoon?

KUNINGAS PHILIP.

Puhukoon ensin Englanti; sill' ensin
On sananvuoro ollut. — Mitä sanot?

KUNINGAS JUHANA.

Jos poikas, Dauphin-prinssi, lukea
Voi tästä kaunokirjasta, "ma lemmin",
Kuningattaren lepingon saa tyttö,
Niin, Anjou, Touraine, Poitiers ja Maine
Ja kaikki, mitä tällä puolen merta —
Pait tätä saartamaamme kaupunkia —
On meidän maan ja kruunun alamaista,
Kullatkoon hänen morsiusvuodettaan
Ja valtaa, arvoa ja kunniata
Hänelle kartuttakoon, niinkuin itse
Hän suloon, kasvatukseen, vereen nähden
On vertoja jos minkä prinsessan.

KUNINGAS PHILIP (Louis'lle).

Mit' itse sanot? Katso neittä silmään!

LOUIS.

Sen juuri teen, ja hänen silmässään
Näen ihmeen, ihan ihmeellisen kumman:
Näen tuossa silmäss' oman varjoni;
Se poikanne on varjo vain, mut koht' on
Se aurinko, mi pojan varjoks muuttaa.
En itseäni rakastanut ennen
Kuin nyt, kuin kuvani ma näen tuossa
Sen silmäkultaan upotettuna.

(Louis ja Blanca kuiskailevat keskenään.)

BASTARDI.

Sen silmäkultaan upotettuna!
Sen kulmakarvaan hirtettynä juuri!
Sydämmeen kahlittuna! Vakooja
Omalle petokselleen! Synti suuri,
Ett' tuommoiseen on lempeen moinen kettu
Kahlittu, hirtetty ja upotettu!

BLANCA.

Setäni tahto minunkin on myös.
Jos teissä jotain mieleistä hän näkee,
Niin, minkä näkee hän ja mihin mieltyy,
Sen helposti ma tahdokseni siirrän,
Tai, suoremmin jos sanoa mun suotte,
Sen helposti ma lemmelleni uskon.
Enempää teit' en tahdo mielistellä —
Min teissä näen, se lemmen arvoist' on —
Sen sanon vain: en mitään näe teissä —
Vaikk' itse kateus oisi tuomarina —
Mi vähintäkään vihaa nostattais.

KUNINGAS JUHANA.

No, mitä sanoo nuoret? Mitä Blanca?

BLANCA.

Hän kunnialle ain' on velkapää
Niin tekemään, kuin viisautenne käskee.

KUNINGAS JUHANA.

No, entä prinssi Dauphin: tätä neittä
Te rakastaako voitte?

LOUIS.

Kysykää,
Ma lempeäni hillitäkö voin!
Täydestä sydämmestä häntä lemmin.

KUNINGAS JUHANA.

Volquessen, Anjou, Poitiers, Touraine, Maine,
Nää viisi maata saat siis hänen kanssaan
Ja siihen kolmekymment' tuhatta
Englannin kultamarkkaa täytteheksi.
Jos suvaitset, niin käske, Ranskan Philip,
Nyt tyttären ja pojan lyödä kättä.

KUNINGAS PHILIP.

Niin mielelläni! Kädet yhteen, lapset.

ITÄVALLAN HERTTUA.

Ja huulet myös! On siihen lupakin;
Niin minä tein, kun kihlat lupasin.

KUNINGAS PHILIP.

Nyt, Angers'n miehet, portit avatkaa,
Ett' ystävyys, min loitte, sisään pääsee.
Kirkossa pyhän Maarian nyt heti
On vihkimenot julki vietettävät. —
Ei Constance rouva seurassamme lie?
Ei, onneksi; tään solmimamme liiton
Ois läsnäolollaan hän estänyt.
Miss' ollee nyt hän poikineen? Ken tietää?

LOUIS.

Hän teltassanne purkaa harmiaan.

KUNINGAS PHILIP.

Ja, kautta kunniani, tämä liitto

Ei hänen harmilleen tuo suurta hoivaa. —
Mut, veli Englanti, tuon leskirouvan
Mitenkä hyvitämme? Tänne tultiin
Oikeuttaan puoltamaan, mut, herra nähköön,
Se kääntyi toisin, omaks eduksemme.

KUNINGAS JUHANA.

Se korjattakoon. Nuoren Arthurin
Bretagnen herttuaksi nimitämme,
Richmondin jaarliksi ja tämän rikkaan
Kaupungin herraks. — Constance rouva tänne!
Lähetti lennättäköön hälle kutsun
Hääjuhlahamme! — Toivon, että voimme,
Vaikk' emme tahtonsakaan määrää täyttää,
Toki siihen määrään häntä tyydyttää,
Ett' ehkäisemme hänen huutamistaan.
Kiiruimman kautta rientäkäämme nyt
Pikaiseen, äkkinäiseen juhlanviettoon!

(Kaikki menevät, paitse Bastardi. — Porvarit vetäytyvät
pois muureilta)

BASTARDI.

Hupsu mailma! Hupsut vallat! Hupsu liitto!
Juhana osan heittää, ehkäistäkseen
Arthurin oikeutta koko valtaan;
Ja Ranska, jonka aseet omatunto
Hionut oli, joka pyhin innoin
Sotahan läksi Herran sotilaana,
Nyt kuulee kuisketta tuon valapaton,
Tuon ounaan perkeleen, tuon parittajan,
Mi kunniansa syö, tuon päivinäisen
Sanansa rikkojan, mi kaikki pettää,
Kuninkaan, kerjäläisen, vanhan, nuoren,
Tytönkin, joll' ei muuta hukattavaa
Kuin tytön nimi, senkin siltä kettää
Tuo silonaama, maire itsekkäisyys,
Tuo itsekkäisyys, mailman väärä vietti.
Vaikk' itsessään on mailma vaakitettu
Tasaista tietään tasaisesti käymään,
Niin voitonpyynti tuo, tuo väärä vietti,
Tuo himon hiertäjä, tuo itsekkäisyys
Pois aikeestaan ja suunnastaan sen työntää,
Päämäärästään ja tasapainostaan.
Ja väärä pyynti tuo, tuo itsekkäisyys,
Tuo parittaja, kaiken kieron leima,
Soaissut liehakan on Ranskan silmät,
Ett' epää nyt hän lupaamansa turvan
Ja rehellistä kunnon sotaa välttää
Likaisen, kurjamaisen rauhan vuoksi. —
Ja miksi itsekkäisyyttä ma moitin?
Siks' ett'ei minua se kosinut.
Ei siksi, ett'en kahmais täysin kourin,
Jos kultaenkelit mua käteen tarttuis.[12]
Mut käsi tää on kiusaamaton vielä
Ja kerjäläisen lailla rikkait' ilkkuu.
Niin, ollen kerjäläinen, ilkun siis
Ja sanon, ett' on rikkaus suurin synti;
Kun rikastun, en lakkaa huutamasta:
Ett' on se kerjuu suurin synti vasta.
Kosk' edun vuoksi vallat pettää noin,
Sua, hyöty, palvelen ja jumaloin.

(Menee.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Seutu sama. Ranskan kuninkaan teltoa.

(Constance, Arthur ja Salisbury tulevat.)

CONSTANCE.

Vai naineet! Rauhan tehneet! Väärää verta
Seattu väärään! Ystäviksi tulleet!
Dauphinko Blancan saa, nuo maatko Blanca?
Ei, ei! Sa puhut väärin, kuult väärin.
Mietihän, kerro uudestaan se vielä.
Ei voi niin olla; sanot vain, ett'on niin.
Ma uskon, ettei sinuun uskomista,
Puheesi vain on rahvaan tyhjää tuulta.
Luulenpa, että luulen sua, mies;
Kuninkaan vala takaa mulle toista.
Saat rankaisun, kun näin mun säikytit:
Ma sairas olen, altis pelolle,
Vääryyttä kärsinyt ja pelon alla,
Turvaton olen leski, pelon oma,
Ja vaimo luontoaan jo pelkoon luotu.
Jos tunnustatkin, että puhut pilaa,
Ei säikkyneet saa elonhenget rauhaa,
Vaan värjyin värisevät kaiken päivää.
Pudistat päätä; mitä sillä tahdot?
Miks synkeästi katsot poikaani?
Ja miksi käsi povellasi, miksi?
Miks silmästäsi murheen vesi tulvii
Kuin ylvä virta yli äyräittänsä?
Puheesko takeita nuo synkät merkit?
Puhu, mut älä kaikkea, mit' äsken;
Vain sana: puhees tosiko?

SALISBURY.

Niin tosi,
Kuin teistä varmaan ne on valheelliset,
Joidenka syy on, ett' on puhe tosi.

CONSTANCE.

Jos tätä murhett' uskomaan mua neuvot,
Niin neuvo myös se murhe murhaamaan.
Niin elämä ja usko vastaan tulkoot
Kuin kahden hurjapäisen miehen raivo,
Jotk' ensi yhtymässä sortuvat.
Dauphin nai Blancan! Mihin joutuu Arthur?
Englanti Ranskaan liittyy! Entä minä?
Pois, mies! En näköäsi sietää voi;
Tuo sanomasi rumentaa sun aivan.

SALISBURY.

Mit' olen muuta paha tehnyt teille,
Kuin muiden tuoman pahan ilmaissut?

CONSTANCE.

Se paha on jo itsessään niin inhaa,
Ett' itse kertojankin pahentaa.

ARTHUR.

Oi, äiti hyvä, tyyntykää, ma pyydän.

CONSTANCE.

Jos sinä, tyyntäjäni, ruma oisit,

Kuvatton, äitis kohdun häväistys,
Rivoa tahraa, inhaa vammaa täysi,
Hupelo, rampa, kyssä, rujo, musta,
Pisoilla, luomill' yltä ryvetetty,
En siitä huolisi, vaan tyyni oisin;
Et silloin mulle rakas oisi, etkä
Ois syntysi ja kruunun arvoinen.
Mut kaunis olet; kehdocsas jo, armas,
Sua suosi yhdess' onnetar ja luonto.
Luonnolta puoleks auenneen sait ruusun
Ja liljan hohdon. Ah! Mut onnetar
Se muuttui, viettyi pois ja sulta vietiin;
Juhana setäs kanssa nyt se kiemaa,
Ja käsin kultaisin se Ranskan lahjoi
Kuninkaan arvon maahan tallaamaan
Ja parittajaks teki majesteetin.
Niin, Ranska Juhanan ja onnettaren,
Niin, valtaajan ja porton parittaa. —
Mies, eikö tehnyt väärää valaa Ranska?
Sanoilla hänet myrkytä, tai mene,
Ja jätä yksin tuskat nää, jotk' yksin
Mun kantaa täytyy.

SALISBURY.

Anteeks suokaa, rouva,
Mut ilman teitä palata en voi.

CONSTANCE.

Sa voit, sun pitää; minä en sua seuraa.
Suruni ylvääks opetan; sill' ylväs
Se suru on, se omaajansa valtaa.
Minun ja tämän suuren surun luokse
Kuninkaat kokoon tulkoot; niin, näet, suuri
On tuskani, ett' aava, vankka maa
Se yksin jaksaa sitä kannattaa.
(Heittäytyy maahan.)
Täss' istun suruineni; tässä meitä
Kuninkaat kumarrelkoot: käske heitä!

(Kuningas Juhana, kuningas Philip, Louis, Blanca, Eleonora,
Bastardi, Itävallan herttua tulevat seurueineen.)

KUNINGAS PHILIP.

Niin, armas tytär, tämä onnen päivä
Se Ranskass' aina olkoon juhlapäivä.
Sen kunniaksi ylväs aurinko
Kulussaan taukoo, alkemistaa matkii
Ja muuttaa silmän tenholoistolla
Maan laihan kärkeen hohtavaksi kullaks.
Näin vuosittain, kun tämä päivä palaa,
Se pyhäpäivänä on vietettävä.

CONSTANCE (nousten).

Kirottu päivä, eikä pyhä päivä!
Mit' on se päivä ansainnut tai tehnyt,
Ett' almanakkaan kultakirjaimilla
Se merkittäisi juhlapäiväin joukkoon?
Pois viikonpäivistä se pyyhkikää
Häpeän, sorron, pattovalan päivä!
Mut jos se jää, niin kuormilliset vaimot
Rukoilkoot, ett'ei silloin syntyis lapsi,
Jott' epäluoma toivoa ei pettäis.
Tään päivän osaks kaikki haaksirikot
Ja kaikki kaupan purkamiset tulkoot!
Tään päivän alkeet saakoot huonon lopun,
Ja vilpiks itse uskollisuus käyköön!

KUNINGAS PHILIP.

Ei, toden totta, syytä teillä, rouva.
Kirota tämän päivän somaa työtä.
Takeena teill' on majesteettini.

CONSTANCE.

Sain väärää rahaa, joka majesteetin
On näköinen, mut koetust' ei kestä.
Olette valapatto, valapatto!
Viholliseni verta vuodattamaan
Halaten tulitte, nyt halaten
Omaanne vuodatatte hänen vertaan.
Nyt sodan voimapaini, uhkakatse
Ruseiltuun rauhaan, ystävyYTEEN ryytyy,
Ja meidän sorto on sen liiton leima. —
Oi, miekkaan, taivaat, miekkaan kuninkaita
Valapattureita vastaan! Leski huutaa:
Minulle tule puoliseksi, taivas!
Tään kironpäivän hetket, rauhass' älkööt
Ne mailleen menkö! Ennen iltaa vielä
Verinen vaino pattokuningasten
Välihin tulkoon! Kuule mua, kuule!

ITÄVALLAN HERTTUA.

Ei! Rauhaa, lady Constance!

CONSTANCE.

Sotaa, sotaa,
Ei rauhaa! Minulle on rauha sotaa.
Häväiset voitonmerkkis, Itävalta!
Sa, orja, pelkuri ja raukka sinä!
Pien' olet sankariksi, konnaks suuri.
Sa vahvemman vain turviss' olet vahva.
Sa onnettaren sulho, käyt vain taistoon,
Kun oikullinen armos apuun joutuu.
Sinäkin valas söit ja valtaa mairit.
Mik' olet narri! Suurisuinen narri!
Mun hyväkseni kerskut, poljet, noidut!
Oi, sua kylmäverist' orja-parkaa!
Kuin pauanne mun sivullani haastoit,
Mua auttaa vanhoit, käskit minun luottaa
Väkeesi, onneesi ja tähtiisi.
Nyt vihamiestenikö puoleen luovut?
Sun leijonanko talja ylläs! Hyi!
Vasikannahkall' arka nahkas peitä![13]

ITÄVALLAN HERTTUA.

Tuon sanan sanonut jos oisi mies!

BASTARDI.

Vasikannahkall' arka nahkas peitä!

ITÄVALLAN HERTTUA.

Sen sanan maksat hengelläsi, konna.

BASTARDI.

Vasikannahkall' arka nahkas peitä!

KUNINGAS JUHANA.

Unohdat arvos; tuo ei meille mieleen.

(Pandulph tulee.)

KUNINGAS PHILIP.

Kas, tuossa paavin pyhä legaatti!

PANDULPH.

Voidellut taivaan edusmiehet, terve!
Juhana, pyhä toimeni sua koskee.
Minä, Milanon kardinaali, Pandulph,
Legaatti paavi Innocentiuksen,
Sinulta kysyn hänen nimessään
Ja omantuntos puolesta, siis vastaa:
Miks pyhää äitiämme, kirkkoa,
Tylysti poljet, Stephan Langtonin kun,
Valitun Canterbyn arkkipiispan,
Pyhästä hiipast' uhkamielin estät?
Nimessä paavi Innocentiuksen,
Isämme pyhän, tätä kysyn sulta.

KUNINGAS JUHANA.

Nimelle moiselkeko vastuun velkaa
Vihityn kuninkaan on vapaa henki?
Et nimeä sa, kardinaali, keksi
Niin tyhjää, katalaa ja naurettavaa
Tilille mua vaatimaan kuin paavin.
Se hälle sano; tääkin vielä kuule
Englannin suusta: mikään Rooman pappi
Veroa meilt' ei saa, ei kymmenystä;
On taivaan kautta ylin valta meillä,
Ja taivaan kautta valtakunnassamme
Aiomme tätä valtaa käyttää yksin
Ja kuolevaisen käden avutta.
Se sano paaville; ei tarvis häntä
Ja vallananastustaan haikailla.

KUNINGAS PHILIP.

Tuo herjaust' on, veli Englanti.

KUNINGAS JUHANA.

Jos te ja kaikki kristikunnan vallat
Noin pauloiss' olette tuon viekkaan papin,
Peläten panna, jonka raha purkaa;
Jos inhan kullan kuonall' ostate
Anetta valheellista henkilöltä,
Jok' oman aneens' sillä panee kaupan;
Jos te ja muutkin, perin peijattuina,
Tuot' ilvetaikaa veroll' elätätte,
Niin yksin, yksin minä paavin taitan
Ja hänen ystävilleen kauhun laitän.

PANDULPH.

Lain mulle suoman vallan kautta siis
Kirottu olet nyt ja pannaan pantu;
Ja siunattu se olkoon, joka luopuu
Valasta luopiolle vannotusta;
Ja ansiollinen ja autuutettu
Ja pyhimyksen arvoss' olkoon käsi,
Jok' ihmisteiltä salakeinoin raivaa
Vihatun henkesi!

CONSTANCE.

Oi, suotakoon

Mun Rooman kanssa hetki sadatella!
Hyvä isä, huuda kirouksiini aamen!
Ei toista loukattua, jonka kieli
Niin voisi häntä kirotta kuin minun.

PANDULPH.

Kirotta mulla laki on ja valtuu.

CONSTANCE.

Niin mulla myös. Jos oikeutt' ei suo laki,

On laillist', ett'ei laki vääryytt' estä.
Lain kautt' ei lapseni saa kruunuaan:
Ken hältä kruunun valtaa, lainkin valtaa.
Siis, kosk' on itse laki suurin vääryys,
Kuin estäis laki mua kiroomasta?

PANDULPH.

Nyt, Ranskan Philip, pannan uhalla
Pääluopiosta tuosta kätes päästä
Ja Ranskan voimat häntä vastaan nosta,
Jos Rooman alle ei hän nöyristy.

ELEONORA.

Kalvistut, Ranska? Älä päästä kättä.

CONSTANCE.

Oi, estä, horna, Ranskan katumista!
Jos käsi pääsee, sielun menetät.

ITÄVALLAN HERTTUA (Philipille).

Kuningas, kuulkaa kardinaalia.

BASTARDI.

Vasikannahkall' arka nahkas peitä.

ITÄVALLAN HERTTUA.

Vait, koira, muuten puistan nyrkkiäni —

BASTARDI.

Niin, housuntaskussa on kyllä tilaa.

KUNINGAS JUHANA.

Mitä lausut, Philip, kardinaalille?

CONSTANCE.

Toisinko lausuisi, kuin kardinaali?

LOUIS.

Mietihän isä! Kysymys on siinä:
Roomanko kovan pannan otat, vaiko
Englannin löyhän ystävyuden hukkaat.
Valitse helpompi.

BLANCA.

Siis, pannaanpano.

CONSTANCE.

Lujana, Louis! Perkele sua kiusaa
Hahmossa nuoren, kauniin morsion.

BLANCA.

Constance ei puhu vahvast' uskosta,
Vaan hädästä.

CONSTANCE.

Jos hätäni sa myönnät,
Jok' elää siksi vain, ett' usko kuoli,
Niin hädästäkin tämä hätä säättää,
Ett' usko elpyy taas, kun hätä kuolee.
Hätääni polje vain, niin usko nousee,
Hätääni nosta, niin on polkeess' usko.

KUNINGAS JUHANA.

Kuningas rauhaton on, eikä vastaa.

CONSTANCE.

Hänelle rauha suo! Nyt kelpo vastuu!

ITÄVALLAN HERTTUA.

Niin, Philip kuningas, pois arkuus heitä.

BASTARDI.

Vasikannahkall' arka nahkas peitä!

KUNINGAS PHILIP.

Hämmennyt olen. Mitä sanoisinkaan?

PANDULPH.

Jos mitä sanot, hämmennyt vain lisää,
Kun olet kirottu ja pannaan pantu.

KUNINGAS PHILIP.

Tilaani asettukaa, hurskas isä,
Ja sanokaa, mit' itse tekisitte.
Me, kuninkaat, juur' äsken kättä löimme,
Ja mielten sinin sopu kiinnitettiin
Avioliitolla ja kahlehdittiin
Lujilla pyhän valan siteillä.
Viimeinen henkäys, joka huulillamme
Sanoiksi sointui, oli vahva vala,
Ett' ikirakkaus, ystävyys ja sopu
Niin valtain ois kuin valtiasten kesken.
Juur' ennen välirauhaa, hiukkaa ennen —
Ol' aikaa tuskin pestä käsiämme,
Joill' oli valtakauppa solmittava —
Niin murhan sivellin, sen taivas tietköön,
Ne oli tahrinut, ja kosto niihin.
Kuvannut hurjain valtain julman riidan.
Nuo kädetkö, joist' äsken veri pestiin,
Jotk' äsken kahden puolen lempi liitti,
Nyt purkais liiton tään ja hellän siteen?
Uskollisuutta ivais? Taivast' ilkkuis?
Niin häälyväiset lapset meistä loisi,
Ett' irti kätemme nyt riuhtoisimme,
Peruuttaisimme valat vannotut,
Hymyvän rauhan vihkivuotehelle
Veriset joukot marsittaisimme
Ja puhtaan sopuisuuden vienon otsan
Toralla tahraisimme? Pyhä herra,
Arvoisa isä, sitä älkää suoko!
Suvaitkaa päättää, määrätä ja säätää
Lievempi muoto, niin me kuuliaisat
Ilolla olemme ja ystävämme.

PANDULPH.

Se muoto muodoton ja laki laitton,
Jok' ystävyyttä suosii Englannin.
Aseihin siis, ja kirkon puoltajiksi!
Tai muuten äiti, kirkko, hylkypoikaan
Kirouksen viskaa, äidin kirouksen.
Niin, Ranska, käärmeelt' ennen kielen sidot,
Nälistyneeltä tiikeriltä hampaan
Tai härnätyltä leijonalta ryömän,
Kuin käden, jota pidät, rauhaan käännät.

KUNINGAS PHILIP.

Voin purkaa kädenlyönnin, vaan en sanaa.

PANDULPH.

Siis sanan vihamieheks sanan teet,
Ja kansaissodan tavoin valaa vastaan
Asetat valan, kielen kieltä vastaan.
Oi, ensin täytä taivaalle se vala,
Jonk' ensin vanhoit taivaalle, se vala,
Ett' oisit meidän kirkon soturi.

Min sitten vannoit, itseäsi vastaan
Sen vannoit, ja sit' et voi itse täyttää.
Se, mitä vannoit väärää tekeväsi,
Ei ole väärää, jos sen oikein teet;
Ja jos jää tekemättä, mik' on väärää,
On oikein, että jää se tekemättä.
Jos aikees harhaan vie, niin paras apu
On uusi harha; jos se onkin väärää,
Niin sitenhän se väärä suurenee.
Petokseen petos auttaa, niinkuin tuli
Haavassa poltetussa jäähtää tulta.
Uskonto valan täyttämistä vaatii,
Mut sinä vannoit uskontoa vastaan;
Min kautta vannot, sitä vastaan vannot.
Teet toden tähden valan valaa vastaan;
Jos todeks sit' et tiedä, mitä vannot,
Niin vannot sen vain, ettet väärin vanno;
Ois muuten vala pelkkää ilvettä.
Mut sinä vannoit vannovasi väärin,
Niin, väärin, jos sen täytät, minkä vannoit.
Myöhempi valas aiempaa on vastaan,
Ja itse riidoin olet itses kanssa.
Et voittoa voi saada parempaa,
Kuin jos tuot' inhaa kiusausta vastaan
Hyvän ja jalon puoles asestat;
Jonk' ehon puolen rukouksiini suljen,
Jos siihen taivut; vaan jos et, niin tiedä,
Ett' uhkaa sua kirous niin raskas,
Ett'et voi sitä puistaa pois, vaan kuolet
Sen mustan painon alle toivotonna.

ITÄVALLAN HERTTUA.

Kapinaa! Ilmi kapinaa!

BASTARDI.

Niin vainko?

Vasikannahka suutas eikö tuki?

LOUIS.

Aseihin, isä!

BLANCA.

Vihkipäivänäsi?

Ja omaa avioimaas verta vastaan?
Hääsaliksemme tappotannerko?
Pärinä rummunko ja torven räikkä,
Tuo hornan melu, juhlasoitoksemme?
Oi, kuule, puolisoni! — ah! kuink' uusi
On suussani se sana puoliso! —
Sen nimen tähden, jot' ei kielen' ole
Maininnut ennen, polvillani kerjään:
Setääni vastaan sotaan älä lähde!

CONSTANCE.

Oi, polvillani, jotka polvistuksess'
On karjenneet, rukoilen, jalo Dauphin:
Oi, älä muuta sitä tuomiota,
Jonk' ennakolta säätänyt on taivas!

BLANCA.

Nyt lempes nähdään. Mikä voisi sua
Enemmän hellyttää kuin vaimon nimi?

CONSTANCE.

Sun tukijasi tuki: kunnia.
Oi, kunniasi, Louis, kunniasi!

LOUIS.

Miks olette niin kylmä, majesteetti,
Näin tärkeät kun seikat toimeen kutsuu?

PANDULPH.

Julistan kirouksen hänen päälleen.

KUNINGAS PHILIP.

Ei tarvis. — Luovun sinust', Englanti.

CONSTANCE.

Kauniisti kääntyy eksytetty herruus!

ELEONORA.

Rumasti luopuu ranskalainen höllyys!

KUNINGAS JUHANA.

Ei kulu tuntia, niin kadut, Ranska.

BASTARDI.

Tuo vanha suntio, tuo lukkar' Aika,
Tahtooko hän sen? Silloin katu Philip.

BLANCA.

Aurinko vertyy; hyväst', armas päivä!
Nyt kenen puolta pidän? Molempain:
Yks käsi toisen joukon, toinen toisen;
Ja näiden raivo, kumpaankin kun kiinnyn,
Mun rikki riistää, kappaleiksi katkoo.
Yljälle en voi pyytää voittoa,
Sedälle täytyy pyytää tappiota,
Isälle en saa menestystä suoda
Ja mummon suomia en tahdo suoda.
Jos kuka voittaa, minä aina tappaan,
Se tietty ennen jo, kuin alkaa kilpa.

LOUIS.

Mun luonani sun onnes elää, kulta.

BLANCA.

Miss' onni elää, elo kuolee multa.

KUNINGAS JUHANA.

Käy, lanko, kerää kokoon joukkomme!
(Bastardi menee.)

Oi, Ranska, vihan liekki minut polttaa,
Ja vimman hehku minuss' on niin kuuma,
Ett' yksin veri sammuttaa sen voi,
Niin, veri, Ranskan jaloin, kalliin veri!

KUNINGAS PHILIP.

Sun raivos ennen tuhkaks sinut polttaa,
Kuin meidän veri tules sammuttaa.
Etehes katso! Kavahda!

KUNINGAS JUHANA.

No niin:

Kavahda sinäkin! Nyt aseisiin!

(Menevät.)

Toinen kohtaous.

Tasanko Angers'n lähellä.

(Sotahuutoja. Hyökkäyksiä. Bastardi tulee, kädessä
Itävallan herttuan pää.)

BASTARDI.

Nyt, totta vieköön, tulee kuuma päivä!
Pilvessä joku ilmapiru väikkyy
Ja turmaa seuloa. Itävallan pää
On tuossa; Philip vielä hengähtää.

(Kuningas Juhana, Arthur ja Hubert tulevat.)

KUNINGAS JUHANA.

Tää poika korjaa, Hubert. — Philip, riennä!
Teltassa äitiäni ahdistetaan,
Hän vangittu on, pelkään.

BASTARDI.

Pelastettu.

Ma turvaan hänet vein, ei pelkoa.
Eteenpäin, herra! Vähän vaivaa vielä,
Niin työmme saamme hyvään päätökseen.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Sama paikka.

(Sotamelskettä, hyökkäystä, peräytymistä. Kuningas Juhana,
Eleonora, Arthur, Bastardi, Hubert ja ylimyksiä tulee.)

KUNINGAS JUHANA (Eleonoralle).

Niin, äiti; vahvan vartioston turviin
Te jäätte tänne. — (Arthurille.) Lanko, älä sure,
Sua mummo rakastaa, ja yhtä armas
Sedälles oot kuin olit isällesi.

ARTHUR.

Voi, tästä äiti parka suruun kuolee!

KUNINGAS JUHANA (Bastardille).

Pois, lanko, Englantiin! Edeltä riennä,
Ja ennen tuloamme saitain munkkein
Ravista kukkaroita; vangitut
Vapauta enkelit;[14] näet, nälän täytyy
Nyt rauhan lihavista lihoist' elää.
Käskymme täytä ihan viime tinkaan.

BASTARDI.

Tuohusta, kirjaa, kelloa en säiky,[15]
Kun hopeat ja kullat mua viittaa.
Hyvästi, herra! — Mummo, puolestanne
Rukoilen — jos ma joskus hurskaaks käännyn —
Nyt suudella mun suokaa kättänne.

ELEONORA.

Hyvästi, jalo lanko!

KUNINGAS JUHANA.

Hyvästi!

(Bastardi menee.)

ELEONORA.

Käy tänne, pikku Arthur; mummo haastaa.

(Hän vie Arthurin syrjään.)

KUNINGAS JUHANA.

Tule, Hubert. Kelpo Hubert, meidän tulee
Sua kiittää paljosta. Tää lihalinna

Se kätkee sielun, jok' on velkaa sulle
Ja koron kanssa aikoo lempes maksaa.
Ehtoisa valas, ystävä, se elää
Povessa tässä, armoin hellittynä.
Kätesi! Hiukan mull' ois sanomista,
Mut jääköön aikaan otollisempaan.
Mua, jumalauta, melkein hävettää
Sanoa, kuinka rakas olet mulle.

HUBERT.

Syvästi kiitollinen, majesteetti.

KUNINGAS JUHANA.

Niin sanoa ei sulla vielä syytä,
Mut kohta saat. Kuink' aika vitkaileekin,
Niin tulee aika, jolloin voin sun maksaa.
Mull' oli sanottavaa, — mutta jääköön.
Aurinko taivaall' on, ja ylvä päivä,
Jot' ailakoivat kaikki mailman ilot,
On liian löyhäkkä ja huvikärkäs
Mua kuulemaan. Jos kello keskiyön,
Tuo rautakielinen ja vaskisuinen,
Yön korvaan uniseen nyt kolkahtaisi;
Tää paikka tässä jos ois kirkkotarha
Ja sinä tuhantisen sorron lyömä;
Jos raskasmielisyyden synkkä henki
Veresi kuivaisi ja paksuks hyytäis —
Mi suonissa nyt himartaen liukuu
Ja silmään naurun houkuttaa, sen narrin,
Ja kinnaa posket turhamaiseen iloon:
Se vietti minun aikeilleni inha —
Tai jos sa silmittä mun voisit nähdä
Ja kuulla korvitta ja vastauksen
Kielettä antaa, pelkin ajatuksin —
Ei silmää, korvaa, tyhjää sanan helkkää —
Niin tarkan valppaan päivän kiusallakin
Valaisin povees aatteeni. Mut, ah!
En tahdo. — Olet toki mulle rakas,
Ja minä, niinkuin toivon, sulle rakas.

HUBERT.

Niin rakas, että, mitä käskenettenne,
Vaikk' oisi kuolema sen toimen loppu,
Sen, jumalauta, teen.

KUNINGAS JUHANA.

Sit' enkö tiedä?

Oi, Hubert, hyvä Hubert, tuohon poikaan
Luo silmäsi; niin, tiedä, ystävä,
Hän tielläni on niinkuin mikä käärme,
Ja mihin vain tään jalkani ma astun,
Hän edessäni on. Mua ymmärrätkö?
Sa häntä vartioit.

HUBERT.

Ja niin sen teen,
Ett ei hän vaaraks ole kuninkaalle.

KUNINGAS JUHANA.

Kuolema.

HUBERT.

Kuninkaani?

KUNINGAS JUHANA.

Hauta.

HUBERT.

Eloon

Ei ole jääpä.

KUNINGAS JUHANA.

Kyllin. Nyt ma voisin
Illoinen olla. Hubert, sua suosin;
En sano mitä tehdä sulle aion;
Mut muista vain. — Hyvästi, arvo-rouva;
Lähetän vartioston turvaks teille.

ELEONORA.

Siunattu ollos!

KUNINGAS JUHANA (Arthurille).

Englantiin nyt, lanko!
Sua Hubert matkaan seuraa, töin ja innoin
Sua palvellen. — Calais'ta kohti nyt!

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Sama paikka. Ranskan kuninkaan telтта.

(Kuningas Philip, Louis, Pandulph ja seuralaisia tulee.)

KUNINGAS PHILIP.

Näin merillä kun myrsky myllertää,
Niin koko laivastot ja armadatkin[16]
Hajalle joutuu, erin kumppaneistaan.

PANDULPH.

Rohkeutta vain! Käy kaikki vielä hyvin.

KUNINGAS PHILIP.

Mitenkä hyvin, kun käy kaikki pahoin?
Olemme voitettut, meilt' Angers viety,
Tapetut ystävät, ja Arthur vanki.
Englanti veriss' Englantiin on mennyt,
Ivaksi tehden Ranskan vastustuksen.

LOUIS.

Ja minkä voitti, sen myös vahvisti.
Noin kuuma kiire ja noin järjin tehty,
Noin kiivaat toimet ja noin viisas maltti
Ei löydä vertaansa. Ken täänlaisesta
On tappelusta lukenut tai kuullut?

KUNINGAS PHILIP.

Tuon kunnian vois Englannille suoda,
Jos tälle häpeälle löytyis vertaa.

(Constance tulee.)

Ken tuossa? Sielun hauta, joka sulkee
Ijäisen hengen vastoin tahtoaan
Kituisen henkäyksen kurjaan tyrmään. —
Mukaani tulkaa, prinsessa, ma pyydän.

CONSTANCE.

Kas nyt! Nyt näette, mik' on rauhan loppu.

KUNINGAS PHILIP.

Rohkeutta, rouva! Malttukaa, Constance!

CONSTANCE.

Ei, kaiken lohdun, kaiken avun hyljin,
Pait kuolon, kuolon: lohdun viimeisen
Ja tosiavun. Armas, maire kuolo!

Suloinen löyhkä! Tuore mätäisyys!
Ikuisen yösi vuoteelta nyt nouse,
Sa kaiken onnen kauhistus ja kammo!
Suudella tahdon vihatuita luitas
Ja silmäni sun silmäkuoppiis painaa,
Madoillas sormiani sormustella
Ja mättää inhaa multaa suuni täyteen
Ja hirmukalma sinunlaises olla.
Nyt irviin suu, niin hymyväsi luulen,
Ja vaimonas sua halaan! Tule, tule,
Kurjuuden henttu!

KUNINGAS PHILIP.

Rauhaa, kaunis murhe!

CONSTANCE.

Ei, ei, niin kauan kuin vain huutaa jaksan!
Oi, ukkosen jos suussa kielen' oisi,
Niin tuskillani mailman järkyttäisin
Ja unest' ajaisin tuon julman ruoton,
Mi raukeaa ei naisen ääntä kuule
Ja päivittäistä rukousta ilkkuu.

PANDULPH.

Tuo hulluuden on puhett', eikä surun.

CONSTANCE.

Et ole hurskas, noin kun panettelet.
Vai hullu! Omaa lastani nyt raastan;
Nimeni Constance; Gottfrid mieheni;
Nuor' Arthur poikani, ja hän on poissa!
Vai hullu! Hyvä Jumala, jos oisin,
Ett' itseni ma voisin unhottaa!
Jos voisin, oi, mink' unhottaisin tuskan!
Viisautta saarnaa, että hulluks saat mun,
Niin pyhäks itse tulet, kardinaali.
En hulluna, vaan tuskan tuntevana,
Saan järkipuoleltani järkineuvon,
Mitenkä tästä tuskastani päästä,
Ja tikarin tai hirsipuun se neuvo.
Jos hullu oisin, poikaani en tuntis,
Häneksi ryysyvauvan luulisin.
En ole hullu; liian hyvin tunnen,
Mink' eri vaivan joka turma tuo.

KUNINGAS PHILIP.

Sitokaa palmikkonne! Mikä lempi
Tuon tukan tuuheiss' asuu kiharoissa!
Hopeapisara jos niihin laskee.
Niin siihen pisaraan kuin yhteissuruun
Tuhannen hiusta ystävyksin juuttuu,
Kuin uskolliset hartaat toverit
Eriämättöminä turmiossa.

CONSTANCE.

Siis, Englantiin!

KUNINGAS PHILIP.

Nuo hiukset sitokaa!

CONSTANCE.

Sen kyllä teen; ja miksikä sen teen?
Kun siteistään ne päästin, ääneen huusin:
"Oi, niin jos voisin päästää poikani,
Kuin nämä hiukset vapautteen päästän!"
Mut kadehdin nyt niiden vapautta,
Ja kahlehtia tahtoisin ne jälleen,

Kun vankina on poika parkani. —
Ah, isä kardinaali, kuulin teiltä,
Ett' ystävämme taivaassa me näemme;
Jos totta tuo, niin taas näen poikani,
Sill' esikosta Kainist' alkaen
Ja aina lapseen eilen syntyneeseen
Niin suloista ei luomaa ole nähty.
Mut surun mato kukkaani nyt kaivaa
Ja poskilt' ajaa pois sen syntysulot,
Niin ett' on kolosilmäinen kuin aave
Ja kalvas, laiha niinkuin kuumeen vilut;
Ja niin hän kuolee; ja kun nousee jälleen,
Ja taivaan salissa kun hänet kohtaan,
En häntä tunne; siis en koskaan, koskaan
Saa enää Arthur-pulmustani nähdä.

PANDULPH.

Noin haikea on tuska kauhistusta.

CONSTANCE.

Hän puhuu, joll' ei ole poikaa ollut.

KUNINGAS PHILIP.

Surua hellitte kuin omaa lasta.

CONSTANCE.

Niin suru täyttää lapsen tyhjän paikan,
Sen vuoteessa se makaa, se mua seuraa,
Sen sulokatsetta, sen ääntä matkii,
Sen kaikki kauniit avut mieleen johtaa,
Sen tyhjään pukimeenkin pukeutuu;
Siis, syystä minä lemmin surua.
Hyvästi! Jos ois teillä suru moinen,
Paremmiin minä teitä lohduttaisin. —
(Repelee tukkaansa.)
En päässä tätä järjestystä kärsi,
Kun moinen hämmennys on sielussa.
Oi, lapseni! Oi, Arthur, armas poika!
Iloni, elämäni, kaikkeni!
Sa lesken-lohtuni ja huolten hoiva!

(Menee.)

KUNINGAS PHILIP.

Pahinta pelkään nyt, ja häntä seuraan.

(Menee.)

LOUIS.

Ei mulle iloks mikään maailmassa;
Elämä tympäisee kuin vanha taru
Unisen tylsään korvaan matkittuna.
Niin karvas häpeä on turmellut
Makean mailman maun, että nyt se
Vain häpeää ja karvautta tarjoo.

PANDULPH.

Juur' ennen terveyden palaamista,
Juur' taudin taitteessa on kipu haikein.
Jokainen pahe, joka meidät jättää,
On luopuessaan pahimmillaan. Mitä
Tään päivän kadossa te kadotitte?

LOUIS.

Kaikk' ilon, kunnian ja onnen päivät.

PANDULPH.

Niin kyllä, voittanut jos oisitte.
Ei, ei; kun suotuisin on onni meille,
Niin silmin uhkaavin se meihin katsoo.
On kummaa aatella, mut Juhanalle
On tappioksi, minkä voitoks luuli.
Surette, ett' on Arthur vankinaan.

LOUIS.

Niin syvästi, kuin hän siit' iloitsee.

PANDULPH.

Teill' yhtä nuori mieli on kuin veri.
Profeetan henki kauttani nyt puhuu,
Ja sanojeni pelkkä huoku liehtoo
Jokaisen rikan, korren, joka haitan
Polulta, joka jalkas suoraan johtaa
Englannin valtaistuimeen. Siis kuule:
Juhanan vallass' Arthur on, ja sini
Kuin pojan suoniss' uhkuu veri lämmin,
Ei anastaja tiimaa, minuuttia,
Ei hengenvedon aikaakaan saa rauhaa.
Valtikka, väkiryöstöin valloitettu,
On väen saatu, väen varjeltava;
Ken seisoo liukkaalla, ei halvintakaan
Tuetta hylkää. Arthur kaatuva
Siis on, jos Juhanan on mieli seistä;
Niin käyköön, sillä toisin ei voi käydä.

LOUIS.

Jos Arthur kaatuu, mitä voitan minä?

PANDULPH.

Te puolisonne, Blancan, oikeudella
Sen voitte vaatia, mink' Arthurkin.

LOUIS.

Ja hengen, kaikki menettää kuin Arthur.

PANDULPH.

Nuor' ootte tässä vanhusmaailmassa!
Teit' auttaa Juhana; teit' aika suosii.
Ken kelpo vereen kastoi onnensa,
Verisen saa ja kelvottoman onnen.
Tuo hänen ilkityönsä koko kansan
Sydämmet kylmää, innon heissä jäätää,
Niin että, pieninkin kun tila sattuu,
He hänen valtikkansa kukistavat.
Ei sitä utukuvaa taivaalla,
Ei luonnon oikkua, ei pilvipäivää,
Ei tuulen puuskaa, tavan sattumaa,
Jot' eivät tosisyistään irroittaisi,
Sanoen niitä ilmanraanoiks, enteiks,
Epäluomiksi ja taivaanääniksi,
Jotk' uhkaa julki kostaa Juhanalle!

LOUIS.

Hän kenties Arthurin ei henkeen koske,
Turvakseen häntä vankinaan vain pitää.

PANDULPH.

Oh, kun hän teidän lähestyvän kuulee,
Niin Arthur, jos hän vielä hengiss' on,
Sen päälle kuolee! Juhanasta oiti
Vieroittaa sydämensä koko kansa,
Ja suuta suikkaa oudon tulokkaan,
Ja kapinaan ja raivoon aihett' imee
Juhanan verisistä sormenpäistä.

Minusta mylläkkä jo käymäss' on;
Oi, hautumass' on vielä parempaakin
Kuin kaikki tää! — Äpärä Faulconbridge
Nyt Englanniss' on, ryöstää kirkkoja
Ja pyhyytt' ilkkuu. Nyt jos vain siell' oisi
Aseissa kymmenkunta ranskalaista,
Niin puolelleen he, niinkuin kutsulinnut,
Kokoisi tuhatmäärät brittejä,
Kuin lumipallo, joka kierittäissä
Vuoreksi kohta kasvaa. Jalo Dauphin,
Kuninkaan luokse tulkaa! Ihmeen paljon
Hyväkseen heidän kiukkuaan voi käyttää
Nyt, heidän mielessään kun viha kiehuu.
Pois Englantiin! Kuningast' yllyttelen.

LOUIS.

Syyt vankkaan työhön kutsuu meitä.
Jos te vain niinnätte, niin hän ei eitä.

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Northampton. Huone linnassa.

(Hubert ja kaksi palvelijaa tulee.)

HUBERT.

Nuo raudat paistakaa; ja sinä mene
Tuon seinäverhon taa. Maan poveen kun
Ma poljen jalkaani, niin syökse esiin
Ja tuoliin sio poika, jonka tapaat
Mun luonani. Varuilla siis, ja tarkkaa.

1. PALVELIJA. Lie varmaan teillä valtuu tähän tekoon.

HUBERT.

Epäily rietas! Älä pelkää. — Menkää! —
(Palvelijat menevät.)
Tule, poikaseni, mull' on puhumista.

(Arthur tulee.)

ARTHUR.

Huomenta, Hubert!

HUBERT.

Pieni prinssi, huomenta!

ARTHUR.

Niin pieni prinssi — vaikka suuremmankin
On oikeus — kuin suinkin. — Olet synkkä.

HUBERT.

Niin, totta, olen ollut iloisempi.
Hyväinen aika! Luulin, ettei voisi
Muu kukaan olla synkkä kuin vain minä.
Mut muistanpa, kun Ranskass' olin, siellä
Nuor' oli herrasto kuin yö niin synkkää
Vain huvikseen. Niin kristitty kun olen,
Jos oisin vapaa nyt ja lammaspaimen,
Niin iloinen ma oisin päivän pitkän.

Niin oisin täälläkin, jos vain en varois,
Ett' aikoo setä mulle lisää pahaa:
Hän pelkää minua ja minä häntä.
Mun syynikö, ett' isäni on Gottfrid?
Ei, totta, ei! Oi, Jumala! Jos oisin
Sun poikas, Hubert, niin mua rakastaisit.

HUBERT (syrjään).

Viattomilla loruillaan hän minuss'
Elohon herättää jo kuolleen säälin,
Jos häntä puhuttelen; joutuun toimeen!

ARTHUR.

Oletko sairas? Kalvas olet tänään.
Ah, jospa oisit sentään hiukan sairas!
Yön luonas istuisin ja valvoisin;
Ma enemmän sua hellin kuin sa mua.

HUBERT (syrjään).

Poveni sanoillaan hän valloittaa. —
Lue, pikku Arthur!
(Näyttää hänelle paperia.)
(Syrjään.)

Hupsu kosteus sinä!

Pois karkoitat sa julman kidutuksen!
Pian toimeen, muuten silmistäni lujuus
Naiskyynelinä vetrehinä vierii! —
Lukea voitko? Kaunis käsi, mitä?

ARTHUR.

Niin rumaan tarkoitukseen liian kaunis.
Molemmat silmät kuumin raudoin polttaa!

HUBERT.

Mun täytyy, laps.

ARTHUR.

Ja tahdot myös?

HUBERT.

Ja tahdon.

ARTHUR.

Ja hennot? Päätäsi kun särki, sidoin
Otsaasi nenäliinan, parahani —
Kuninkaan tytär ommellut sen oli —
Takaisin sitä koskaan vaatimatta.
Pitelin sydänyönä käsini päätäs
Ja tarkkana, kuin tunnilleen minuutit,
Alati virkistelin vitkaa aikaa,
Kysyen: "Mitä puutut?" "mitä särkee?"
Tai "mitä hyvää voisini tehdä sulle?"
Levossa köyhän miehen laps ois maannut
Sinulle lemmeä sanaa sanomatta,
Mut sairaanhoitajasi oli prinssi.
Kai luulet lempeäni teeskelyksi
Ja juoneks sitä sanot: tee kuin tahdot.
Jos taivaan suomasta nyt mua piinaat,
No niin, sun täytyy. — Silmänikö puhkot?
Nää silmät, jotka sinuun tuimaa katsett'
Ei luoneet eikä luo?

HUBERT.

Mua vala vaatii:

Tulisin raudoin ne mun polttaa täytyy.

ARTHUR.

Ah! Tuo vain tähän rauta-aikaan sopii!
Mut itse rauta tulipunainenkin,
Läheten silmää, kyyneleeni joisi
Ja viattomuuteni lähteess' itse
Näin sammuttaisi kuumaa kiukkuaan;
Niin, ruosteestakin syöpyis, siksi että
Tulellaan silmäkulmaa vioitti.
Sinäkö takorautaa kovempi?
Jos saapuis enkeli ja sanois mulle,
Ett' aikoo Hubert multa silmät pistää,
En sitä uskois; sinua vain uskon.

HUBERT (polkien jalkaa).

Esille!

(Palvelijat palajavat, mukanaan köydet, raudat y.m.)

Tehkää niin kuin teitä käskin.

ARTHUR.

Oi, säästä, Hubert! Säästä! Silmät puhkoo
Jo noiden verimiesten tulikatse.

HUBERT.

Tuo tänne rauta! Kiinni hänet tuohon!

ARTHUR.

Oi, miksi tarpeen moinen rajua raakuus?
En tenää vastaan; seison niinkuin kivi.
Jumalan tähden, Hubert, älä köytä!
Oi, kuule, Hubert! Laita pois nuo miehet,
Ja hiljaa minä istun niinkuin lammas,
En liiku, käänny, henkeäni vedä.
En rautaa katso vihassa. Nuo miehet
Vain laita pois, niin anteeks annan sulle,
Jos mitä tuskaa mulle hankkinet.

HUBERT.

Pois menkää; yksin meidät jättäkää.

1. PALVELIJA. Mielisti erin moisest' olen työstä.

(Palvelijat menevät.)

ARTHUR.

Voi mua, pois kun sätin ystäväni!
Häll' ilkas katse on, mut sydän hellä. —
Takaisin kutsu mies! Hän säällillään
Sun säälis elvyttäis.

HUBERT.

Nyt ole valmis.

ARTHUR.

Apua eikö?

HUBERT.

Ei, vaan silmät puhki.

ARTHUR.

Oi! Sun jos oisi silmässäsi raiska,
Vain tomu, rae, sääski, pieni karva,
Jalossa näkinessä joku häire,
Niin tuntisit, kuin pienin siihen koskee,
Ja julmaa tointasi sa kauhistuisit.

HUBERT.

Sanasi, Arthur! Vait, ja kieleks hilli!

ARTHUR.

Ei, Hubert, kaksi kieltä saata kyllin
Rukoilla kahden silmän puolesta.
Ei, Hubert! Älä multa kieltä sido!
Tai leikkaa, Hubert, kieleni, jos tahdot,
Kun silmät pitää saan! Oi, silmät säästä,
Jos muuksi ei, sua katsellakseni!
Oi, katsos! Ase kylmä on; ei tahdo
Se mua vioittaa.

HUBERT.

Tulistaa voin sen.

ARTHUR.

Et suinkaan. Tuli surusta on kuollut,
Kun sitä, joka hyödyksi on luotu,
Tuhoksi käytetään. No, katso itse!
Ei pahaa tuossa poltinhiiless' ole;
Sen elon taivaan henki sammutti.
Katuman tuhkaa kylväen sen päähän.

HUBERT.

Mun henkeni voi siihen elon saada.

ARTHUR.

Se tee, niin näet, kuinka punastuu se
Ja hehkuu, häveten sun käytöstäsi!
Silmääsi ehkä sinkoo säkenenkin
Ja, niinkuin koira, tappeluun jonk' ajat,
Sua puree, herraansa, kun sitä härnäät.
Apunsa kieltää kaikki nyt, mill' aiot
Mua kiduttaa; sult' yksin puuttuu armo.
Jonk' omaa raivo tulikin ja rauta.
Nuo armottuuden kätyriksi luodut.

HUBERT.

Elä ja näe! Silmiisi en koske,
Setäsi kaikki aarteet vaikka saisin.
Mut olin vannonut ja päättänytkin
Raudalla tällä päästäsi ne polttaa.

ARTHUR.

Nyt Hubertilta näytät; koko ajan
Vain teeskelit.

HUBERT.

Vait! Hiljaa! Hyvästi!

Setäsi ei saa tietää, että elät.
Valeilla vainukoirat nuo ma syötän.
Levossa nuku, lapsut, huoletonna;
Ei Hubert kaiken mailman aarteista
Sua loukkaa, ei.

ARTHUR.

Oi, taivas! — Kiitos, Hubert!

HUBERT.

Vait! Hiljaa tule jäljessäni mun;
Sun tähtes vaaraan suureen antaudun.

(Menevät.)

Toinen kohta.

Sama seutu. Valtahuone kuninkaan linnassa.

(Kuningas Juhana, kruunattuna, Pembroke, Salisbury ja
muita loordeja tulee. Kuningas istuu valtaistuimelle.)

KUNINGAS JUHANA.

Taas kruunattuna,[17] tässä taaskin istun
Ja ilokatseen kohtaamana, toivon.

PEMBROKE.

Tuo "taas" — sen tohdin sanoa — on liikaa.
Te olitte jo ennen kruunattu,
Ei ole teiltä kuninkuutta viety,
Kapinan tahrassa ei kansan into,
Ei rauhaa maassa ole häirinnyt
Uutuuden toivo eikä muutteen halu.

SALISBURY.

Pukeuta loistoon kahdenkertaiseen,
Koristaa arvo ilmankin jo rikas,
Täys kulta kullata, valota lilja,
Sirottaa hajuksia orvokkiin,
Silittää jäätä, panna taivaankaareen
Väriä uutta, taikka tuohuksilla
Ihanaa taivaan silmää kaunistaa
On naurettavaa, turhaa tuhlausta.

PEMBROKE.

Kuninkaan olkoon tahto, — vaan tuo teko
On niinkuin vanha, ennen kuultu, taru,
Jok' uusittuna tympäisee, jos sitä
Ajattomasti korvaan tyrkytellään.

SALISBURY.

Näin vanhan suoran tavan arvokkaat
Ja tutut kasvot ihan rumistellaan,
Ja, niinkuin laiva tuulen kääntyessä,
Niin ajatuksetkin saa uuden suunnan,
Miel' arkailee ja säpsähtelee, sairaaks
Käy terve järki, totuus epäilyttää,
Kun puvun saa noin uudenkuosisen.

PEMBROKE.

Ken tahtoo tehdä parempaa kuin hyvää,
Se taitons' karuudellansa pilaa;
Ja usein, vikaa kaunistellessa,
Pahentuu vika kaunistelun kautta,
Kuin paikka, jolla pientä reikää korjaat,
Rumemmaks peittämällä tekee vian,
Kuin mitä vika oli ilman paikkaa.

SALISBURY.

Tähämpä, ennen uutta kruunaustanne,
Neuvomme tähtäs; majesteetti tyytyi
Ne hylkäämään; ja tyydymme siis mekin.
Kun meidän tahto suuressa ja pieness'
On majesteetin tahdon alamainen.

KUNINGAS JUHANA.

Ma syitä tähän uuteen kruunaukseen
Esitin teille, ja ne vahvoiks luulen;
Mut uudet, vahvemmat ma teille annan,
Kun pelkoni oli ohi. Mainikaa vain
Ne puutteet, jotka parannusta kaipaa,
Niin näette kohta, kuinka mieluisasti
Ma pyyntöjänne kuulen ja ne täytän.

PEMBROKE.

Siis minä, joka näiden kaikkein suuna
Julistan heidän sydämmensä toiveet,
Nyt itseni ja heidän, mutta teidän
Turvaksi enin, jota he ja minä

Syvästi harrastamme, nöyräst' anon
Vapautust' Arthurille, jonka vankeus
Nurinan nyrkkää mieltä kiihoittaa
Puhkeemaan tähän häijyyn arveluun:
Jos siihen, mitä rauhass' omistatte, —
On teillä oikeus, niin miksi pelko,
Jok' aina vääryyden käy kantapäillä,
Nyt teidät käskee nuoren lankonne
Vankeuteen panna, tylsään tiedonpuuttoon
Masentaa nuoren hengen, kieltää siltä
Jalojen urheilujen kalliit edut?
Jott' ajan viholliset tekosyytä
Ei tästä sais, niin suokaa meille käsky.
Ett' anoisimme hänen vapauttaan.
Enempää meill' ei mieless' oma hyöty,
Kuin minkä teidän etuunne se koskee;
Ja teille eduks on, ett' on hän vapaa.

KUNINGAS JUHANA.

Niin olkoon! Hänen nuoruutensa johdon
Ma uskon teille. —

(Hubert tulee.)

Hubert, mitä kuuluu?

(Hubert kuiskuttelee kuninkaalle.)

PEMBROKE.

Tuo mies sen verityön on toimittaja;
Näk' eräs ystäväni valtakirjan.
Kirotn, häijyn syyllisyyden kuva
Noiss' elää silmissä; tuo luihu katse
On raskaan, levottoman mielen ilme.
Varonpa, ett' on työ jo tehty, johon
Varoimme hänet valtuutetuksi.

SALISBURY.

Kuninkaan veri läikkii: salajuonen
Ja omantunnon väliä se kulkee
Kuin airut kahden tuiman sotarinnan.
Vihansa kypsä on; se kohta puhkee.

PEMBROKE.

Ja kun se puhkee, varon, että visva,
Jok' erkane, on vienon lapsen surma.

KUNINGAS JUHANA.

Menemme suista kuolon vahvaa kättä. —
Vaikk' elävä on mulla tahto myöntää,
Niin kuollut teidän pyyntönne on, loordit.
Tän' yönä Arthur kuoli, niin hän sanoo.

SALISBURY.

Varoimme, ettei tautiin apua.

PEMBROKE.

Kuulimme lapsen olleen kuolemallaan
Jo ennen kuin hän kipuakaan tunsi.
Tili siitä tehdään, täällä taikka tuolla.

KUNINGAS JUHANA.

Miks minuun katsotte noin tuimasti?
Mun hallussani sallimanko sirppi?
Mun käskyssäni elon valtimotko!

SALISBURY.

Ilmeistä pelijuonta! Häpeää,
Ett' isoiset niin julki sitä käyttää!

Onneksi olkoon vain, ja hyvästi!

PEMBROKE.

Salisbury, varro minä lähden mukaan:
Perintö lapsiparan etsikäämme,
Väkisen haudan pieni valtakunta.
Se, jonka oli laaja maa, se veri
Siit' ainoastaan kolme jalkaa peri.
Oi, inhaa maailmaa! Tät' ei voi sietää;
Se kohta puhkee, ja se tuskaa tietää.

(Loordit menevät.)

KUNINGAS JUHANA.

Vihasta hehkuivat. Mua kaduttaa.
Verelle vahvaa perustust' ei panna;
Ei muiden kuolo elon varmuutt' anna.
(Sanansaattaja tulee.)
Pelokas sull' on katse; miss' on veri,
Jonk' ennen noilla poskillasi näin?
Noin synkän taivaan seestää myrsky yksin.
Ann' tulla! Mik' on Ranskassa nyt suunta?

SANANSAATTAJA.

Ranskasta Englantiin. Ei moista voimaa
Lie koskaan yhden vallan alueelta
Kerätty ulkomaiseen sotaretkeen.
Jäljittelevät teidän joutuanne:
On tuskin kuultu heidän varusteistaan,
Kun käy jo huhu, että perill' ovat.

KUNINGAS JUHANA.

Oh, miss' on vakoojamme juopotelleet?
Miss' uinailleet? Ja missä äidin tarkkuus,
Kun moinen sotajoukko kokoon saatu
On hänen kuulemattaan?

SANANSAATTAJA.

Hänen korvans'

On multaa täynnä: tään kuun esimmäisnä
Kuol' ylvä äitinne, ja kolme päivää
Sit' ennen lady Constance raivoon kuoli;
Sen sivumennen huhun suusta kuulin;
En tiedä, tottako vai valhetta.

KUNINGAS JUHANA.

Kiirettäs, julma kohtalotar, hilli!
Tee liitto kanssani, siks että talttuu
Nuo nurisevat päärit! — Äiti kuollut!
Nyt Ranskass' asiani nurin käyvät. —
Ken johtaa tuota Ranskan sotavoimaa,
Jonk' äsken sanoit maalle nousseen?

SANANSAATTAJA.

Dauphin.

(Bastardi ja Pietari Pomfrettilainen[18] tulevat.)

KUNINGAS JUHANA.

Nuo huonot uutisesi ihan huimaa
Mun päätäni. — No, mitä sanoo mailma
Sun töistäsi? Äl' enää lisää pahaa
Mun sullo päähäni, se on jo täysi.

BASTARDI.

Jos pahinta te kuulla pelkäätte,
Niin kuulematta kohdatkoon se teitä.

KUNINGAS JUHANA.

Oi, anteeks anna, lanko! Tajun multa
Tää tulva vei. Nyt taas kun hyrskyn päällä
Vapaasti hengitän, niin kuulla taaskin
Voin vaikka ketä, puhukoon jos mitä.

BASTARDI.

Kuink' olen papistoa pidellyt,
Sen haalimani rahasummat näyttää.
Mut tänne kun ma kuljin halki maan,
Näin, että kansa oudoll' oli päällä,
Huhujen, turhain unten riivaamana,
Peloissaan, vaikk' ei tiennyt syytä pelkoon.
Profeetta täss' on, jonka mukaani
Pomfretin kaduult' otin; tuhansittain
Häll' oli kuulijoita hännässään,
Kun karkein sorasävelin hän riekui,
Ett' ennen ensi helatorstain lounaa
Ois majesteetti erin kruunustaan.

KUNINGAS JUHANA.

Miks niin teit, sinä turhan haaveksija?

PIETARI.

Siks' että tiesin, että niin on käypä.

KUNINGAS JUHANA.

Pois, Hubert, hänet vie, ja tyrmään heitä!
Ja lounana sen päivän, jolloin sanoit
Mun kruunust' eroovan, hän hirtettäköön.
Vie varmaan talteen hänet. Palaa sitten;
Sinua tarvitsen. —

(Hubert menee Pietarin kanssa.)

Oi, rakas lanko,

Oletko kuullut, ketkä ovat tulleet?

BASTARDI.

Niin, ranskalaiset; sitä kaikki hokee.
Lord Bigot ja lord Salisbury mun kohtas,
Niin silmät punaisina kuni hiilos,
Pait muita; Arthurin hakivat hautaa;
Sanoivat hänet teidän toimestanne
Tän' yönä tapetuksi.

KUNINGAS JUHANA.

Hyvä lanko,

Pyrihän noiden seuraan. Mull' on keino,
Mill' uudestaan saan heidän suosionsa.
Tuo heidät tänne.

BASTARDI.

Menen etsimään.

KUNINGAS JUHANA.

Mut riennä; jalka jouduttakoon jalkaa!
Ei vihallista alamaista nyt,
Kun ulkovallat kaupungeita uhkaa
Julmalla rymyllä ja rynnäköllä!
Mercurius ole! Siivet kantapäihin
Ja lennä niinkuin aatos sieltä tänne.

BASTARDI.

Minulle ajan henki kiireen neuvoo.

(Menee.)

KUNINGAS JUHANA.

Sep' uljaan kelpo ylimyksen kieltä! —
Jälestä mene; sanan viejä ehkä
Minun ja paarein välillä on tarpeen;
Se sulle työksi.

SANANSAATTAJA.

Mielityöksi, herra.

(Menee.)

KUNINGAS JUHANA.

Vai äiti kuollut!

(Hubert palajaa.)

HUBERT.

Ruhtinaani, kuulin,
Ett' yöllä oli nähty viisi kuuta;
Alallaan oli neljä; viides näitä
Kummasti pyörähdellen kierteli.

KUNINGAS JUHANA.

Viis kuuta?

HUBERT.

Vanhukset ja vanhat eukot
Kaduilla ennustavat siitä turmaa.
Arthurin kuolema on kaikkein suussa;
Sen kuullessaan he huiskuttavat päätään
Ja toisiensa korvaan kuiskivat;
Puhuja kuulijan käy ranteeseen,
Ja kuulija nyt tekee kauhun liikkeen,
Rypistää otsaa, nyökkää, silmin mulkoo.
Näin sepän, palja kourassa hän seisoi,
Alasimella raudan jäähtyessä,
Suu auki uutist' ahmi räätäililtä;
Tää, mittapuu ja sakset kädessä,
Jalassa tohvelit, — jotk' erehtyen
Hädissään oli pannut väärään jalkaan —
Huhusi tuhansien ranskalaisten
Kent'issä tappotanass' olevan;
Nyt toinen laiha, ryöttä kästyöläinen,
Puheeseen puuttuin, maini prinssin surman.

KUNINGAS JUHANA.

Miks tuolla mua koitat peljättää?
Miks Arthurin sa surmast' aina hoet?
Sun kätes hänet tappoi; mulla oli
Syy vahva surmaa hälle toivoa,
Mut sull' ei mitään syytä häntä tappaa.

HUBERT.

Ei mitään? Ettekö mua käskenyt?

KUNINGAS JUHANA.

Kirous kuningasten, että heillä
On orjia, jotk' oikust' aiheen saavat
Murtauta hengen kotiin veriseen,
Ja joille vallan otsanrypistyskin
On laki, joka tuiman majesteetin
Tuo mielen ilmi, vaikka kenties oikku
Sen aiheutti, eikä tosi aie.

HUBERT.

Täss' ovat kätenne ja sinettinne.

KUNINGAS JUHANA.

Oi, maan ja taivaan välillä kun tehdään

Viimeinen tili, silloin kadotukseen
Mun tuomitsee tuo sinetti ja käsi!
Pahasti tehdään moni työ, kun nähdään
Pahoille töille välikappaleita.
Jos tarjona et sinä oisi ollut,
Mies, jonka luonnon käsi merkinnyt,
Valinnut, leimannut on herjan töihin,
Tää murha mulle ei ois mieleen tullut.
Mut kun näin hirmumuotos ja sun keksin
Veriseen konnantyöhön sopivaksi
Ja halukkaaksi moiseen vaaran toimeen,
Niin Arthurin ma surmast' annoin vihjan,
Ja sinä, kuninkaan kun armoon pyrit,
Et prinssin murhaa tunnellesi pannut.

HUBERT.

Kuningas hyvä, —

KUNINGAS JUHANA.

Päätäsi jos oisit

Vain pudistellut, tai vain kavahtanut,
Kun hämärästi lausuin aikeeni,
Tai epäilyksen katseen minuun luonut,
Näin multa selvää kieltä vaiteloiden,
Häpeäst' oisin mykäks vaiennut
Ja sinun kammostasi kammostunut.
Mut sinä ymmärsit mun vihjani
Ja vihjaten taas haastoit synnin kanssa,
Hillittä sydämmesi suostumuksen
Ja raa'an kätes annoit tekoon, jota
Nimittää kammoi kumpaisenkin kieli.
Pois silmistäni! Älä koskaan palaa!
Mun jättää loordit, valtakuntaa uhkaa
Jo porteillani vieraan vallan joukot
Myös tässä lihan yhteiskunnassa,
Veren ja hengityksen valtaamassa,
Sisällist' eripuraa, vihamieltä
On tunnon välillä ja langon surman.

HUBERT.

Muut viholliset maasta häätäköö,
Ma teille rauhan teen ja sielulenne.
Nuor' Arthur elää; tämä käsi tässä
On viaton ja neitseellinen käsi,
Ei vielä veritahrain purpuroima.
Ei tähän poveen ole vielä päässyt
Kamala murhanaatoksenkaan tunne.
Minussa luontoa te herjasitte;
Jos jyhä onkin ulkomuotoni,
Se mielen toki kätkee liian hellän
Teurastamahan viatonta lasta.

KUNINGAS JUHANA.

Arthurko elää? Joutuun paarein luo!
Vihansa hehkuun vala tämä tieto
Ja kuuliaisiks heidät taltuta.
Suo anteeks, että kiihkossani koskin
Sun muotoosi; mun vimma sokaisi,
Ja silmä, verinäön harhaa täynnä,
Sun näki häijymmäksi, kuin mit' olet.
Ei, älä vastaa! Linnaani nyt kutsu
Vihaiset loordit kiirehimmän kautta.
Hidas on pyyntö, joudulla sit' auta.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Sama paikka. Linnan edusta.

(Arthur ilmestyy muurille.)

ARTHUR.

On muuri korkea; mut alas hyppään.
Maa kulta, sääli! Älä mua loukkaa! —
Mua harva tuntenee, ja joskin tuntee,
Niin merimiehen puku tää mun muuttaa.
Oi, pelkään; mutta tahdon uskaltaa.
Jos alas pääsen, niskaa taittamatta,
Niin tuhannet on keinot pakoon päästä.
Parempi hypätä ja kuollakin,
Kuin viipyä ja kuolla kuitenkin.
(Hyppää alas.)
Voi! Sedän henki tuossa kivess' on! —
Luut Englantiin, ja sielu taivohon!

(Kuolee.)

(Pembroke, Salisbury ja Bigot tulevat.)

SALISBURY.

Saint Edmund's-Bury'n luona häntä kohtaan,
Se turvallisint' on; syleillä täytyy
Tät' ahtaan ajan lempitarjousta.

PEMBROKE.

Ken teille toi tuon kardinaalin kirjeen?

SALISBURY.

Melun'in kreivi, jalo Ranskan herra.
Enemmän kertoi hän kuin tämä kirje,
Dauphin'in suosioista suullisesti.

BIGOT.

Me huomenaamull' yhdytään siis häneen.

SALISBURY.

Ei, oiti matkaan! Meillä, hyvät herrat,
On kaksi pitkää päiväystä sinne.

(Bastardi tulee.)

BASTARDI.

Huomenta kerran vielä, kiivaat loordit!
Kuningas teitä pyytää heti luokseen.

SALISBURY.

Kuningas itse meidät luotaan heitti.
Likaiseen vaippakuluuns' emme aio
Puhdasta kunniaamme puuhkaks antaa
Tai noutaa jalkaa, joka, missä liikkuu,
Verijäljen jättää. Vie se sana hälle.
Pahinta tiedetään.

BASTARDI.

Pahinta luulkaa,
Mut hyvä sana paras, luulen minä.

SALISBURY.

Ei tässä nöyryys tuumana, vaan harmi.

BASTARDI.

Mut vähän sit' on tuumaa harmissanne;
Siis paras tuuma oisi olla nöyrä.

PEMBROKE.

On harmill' etuoikeutensa, herra.

BASTARDI.

Tuhota isäntäänsä, vaan ei muita.

SALISBURY.

Kas, tässä tyrmä. —

(Huomaa Arthurin.)

Ken se tuo?

PEMBROKE.

Oi, kuolo!

Kopea, kun sai puhtokauniin prinssin!

Maass' eikö loukkaa, mihin tuota peittää?

SALISBURY.

Niin, murha, omaa työtään vihaten,

Sen julki saattaa, koston kehottaakseen.

BIGOT.

Tai kun tuon kaunon hautaan tuomitsi,

Sen huomaa siihen liian kalliiksi.

SALISBURY.

Sir Richard, mitä aattelette te?

Lukenut oletteko, nähnyt, kuullut?

Tai aatellako voinut? Aatellutko

Sen näkevänne, minkä silmin näette?

Aatellut moista, jos sit' ette näkis?

Tuo itse latva, huippu, kruunu on,

Niin, kruunun kruunu murhan kilvessä;

Se kurjin konnantyö on, hurjin raakuus,

Verisin ilkiteko, millä koskaan

Sokea, kaihisilmäinen on vimma

Hellästä säälist' itkun irti saanut.

PEMBROKE.

Kaikk' entismurhat tämä oikeuttaa,

Se vertaa vailla on, niin yksinäinen,

Ett' ihan pyhittää ja hurskauttaa

Tulevat syntymättömätkin synnit;

Muu kuolettava verenvuodatus

Tään inhan teon rinnall' on vain pilaa.

BASTARDI.

Se kirottu ja verinen on työ

Ja raskaan käden jumalaton teko,

Jos on sen teon mikään käsi tehnyt.

SALISBURY.

Jos on sen teon mikään käsi tehnyt? —

Me näimme haameen siitä, mitä tulis:

Tää Hubertin on käden ilkityötä,

Kuninkaan juonia ja toimia.

Alamaisuuteni nyt irti sanon,

Tään armaan elon raunioilla polvin,

Sen hengettömään jalouteen hengin

Valani suitsutetta, pyhän valan,

Ett' ennen mailman iloja en maista,

En nautinnon mua anna saastuttaa,

En lepohon ja mukavuuteen vaivu,

Kuin olen koston arvokoristeilla

Ma tämän käden jalostuttanut.

PEMBROKE ja BIGOT.

Sielumme siihen hartaudella yhtyy.

(Hubert tulee.)

HUBERT.

Palavin kiirein teitä etsin, loordit.
Kuningas kaipaa teitä: Arthur elää.

SALISBURY.

Oi, rietas tuo ei kalmaa punastu!
Pois, inhoittava konna! Väisty täältä!

HUBERT.

En ole konna.

SALISBURY (paljastaen miekkansa).
Ennätänkö lain?

BIGOT.

Miekkanne kirkas on; pois tuppeen terä!

SALISBURY.

Sen ensin pistän murhamiehen nahkaan.

HUBERT.

Takaisin, Salisbury, takaisin! Kiesauta!
Mun miekkani se puree niinkuin teidän.
En soisi, herra, teidän hairahtuvan
Ja vastaiskun vaaraan antauvan.
Vihamme nähden, ehkä unhoittaisin
Säätynne, arvonne ja ylpeytenne.

BIGOT.

Pois ryöttä! Uhkaatko sa ylimystä?

HUBERT.

En hengestäni; mutta henkeäni
Syytöntä puollan keisaria vastaan.

SALISBURY.

Sin' olet murhamies.

HUBERT.

En ole vielä,
Mut älkää siksi mua tehkö vain.
Ei totta puhu, joka väärin puhuu,
Ja jok' ei puhu totta, valhettelee.

PEMBROKE.

Murskaksi hänet lyökää!

BASTARDI.

Hiljaa, sanon!

SALISBURY.

Pois tieltä, Faulconbridge, ma muuten isken.

BASTARDI.

Parempi, Salisbury, ett' isket piruun.
Jos jalkaa liikutat, tai muikistelet,
Tai pikavihas herjata mua sallit,
Niin kuolet. Tuppeen miekkas ajoissa!
Tai sua paistinvartainesi pieksän,
Niin että pirun luulet irti päässeän.

BIGOT.

Siis mitä tahdot, kuulu Faulconbridge?
Avittaa konnaako ja murhamiestä?

HUBERT.

En, Bigot, ole se.

BIGOT.

Ken prinssin tappoi?

HUBERT.

Terveenä jätin hänet tunti sitten;
Hän rakas oli, kallis mulle. Itken
Eloni ajan tätä elon hukkaa.

SALISBURY.

En usko noiden silmäin tekovettä,
On konnill' aina tarjon sitä märkää.
Hän vanha kokenut on teeskelemään
Viattomuuden, säälin kyyneleitä.
Pois kaikki kanssani, jotk' inhoatte
Teurastushuoneen likahuuruja!
Mua tukehuttaa tämä synnin löyhkä.

BIGOT.

Pois Bury'hin, Dauphinin luokse nyt!

PEMBROKE.

Kuningas sieltä meitä tiedustelkoon.

(Loordit menevät.)

BASTARDI.

Haa, oivaa! Tästä sutkastako tiesit?
Niin pohjaton kuin armon syli onkin,
Tää kuolon työ se tuomitsee sun, Hubert,
Jos teit sen sinä.

HUBERT.

Mua kuulkaa, herra.

BASTARDI.

Haa! Kuules, mitä: kirottu sa olet,
Niin musta, ettei mustempaa, ja vielä
Lucifer-prinssiäkin kirotumpi,
Ei hornass' ole henkeä niin rumaa,
Kuin miksi tulet, tuon jos lapsen tapoit.

HUBERT.

Kautt' autuuteni, —

BASTARDI.

Tuohon hirmutekoon

Jos myönnyit vain, niin epätoivoon riudu!
Jos sulla nuoraa ei, niin hienoin siima,
Min hämähäkki kehää ruumiistaan,
Kuristaa voi sun; korsi sulle tulla
Voi hirsipuuksi; hukkaa jos mielit,
Niin kaada hiukan vettä lusikkaan,
Niin siitä tulee koko valtameri,
Mi moisen konnan tukeuttaa voisi.
Sinua suuresti ma epäilen.

HUBERT.

Jos töin tai aatoksen tai suostumuksin
Sen armaan hengen ryöstöön olen syypää,
Jonk' oli verhona tuo kaunis tuhka,
Niin helvetti se älköön kyllin voiko
Mua kiduttaa! Kun läksin oli terve.

BASTARDI.

No, pois siis hänet sylissäsi vie. —
Min' olen tyrmistynyt; tieni eksyy
Tään mailman vaaroihin ja ohdakkeisiin. —
Helposti koko Englannin sa nostat!

Murusta kuolleen kuninkuuden tuosta
Taivaaseen lensi koko valtakunnan
Elämä, oikeus, uskollisuus, kaikki.
Nyt Englannin ei muu kuin kynsin, hampain
Tapella, raastaa, ken sais omakseen
Tään ylvään vallan herrattoman kruunun.
Nyt nirhatuilta majesteetin luilta
Harjaansa nostaa sodan julma koira
Ja sulosilmää rauhaa hampain irjuu.
Kotoinen nyreys ja ulkovalta
Nyt yhtyvät, ja sekasorto vaanii —
Kuin korppi sairastunutt' elukkaa —
Lahonneen loiston vinhaa kaatumista.
Se onnellinen, jonka vyö ja takki
Nää ilmat kestää! — Kanna pois tuo lapsi;
Ja joutuun sitten kuninkahan luo!
Tuhansin huolia nyt kantaa saamme,
Ja itse taivaan vihoissa on maamme.

(Menevät.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Sama seutu. Huone kuninkaan linnassa.

(Kuningas Juhana, Pandulph, kantaen kruunua,
ja seuralaisia tulee.)

KUNINGAS JUHANA.

Näin nyt ma herrauteni kultarenkaan
Käteenne annoin.

PANDULPH (antaen kuninkaalle kruunun).

Kädestäni saatte

Takaisin paavin läänityksenä
Kuninkaallisen oikeuden ja vallan.

KUNINGAS JUHANA.

Sananne pyhä pitäkää, ja menkää
Heti Ranskan leiriin; pyhän isän teille
Suomalla vallalla heit' estelkää,
Ennenkuin täällä tulessa on kaikki.
Nyreät kreivimme on kapinassa,
Ja kansa, riidoin velvoituksen kanssa,
Uskollisuutta vannoo sielun täyden
Verelle vieraan, ulkovallalle.
Ja tätä pahain nestehien tulvaa
Ei muu voi asettaa kuin yksin te.
Siis joutukaa; niin sairas nyt on aika,
Ett' oiti täytyy lääkitystä antaa,
Tai tulee tuho parantumaton.

PANDULPH.

Mun henkeni se tämän myrskyn nosti,
Kun paaville te uhottelitte;
Mut nyt, kun syvää katumusta teitte,
Taas kielin sodan myrskyn asetan
Ja maahan riehuvaan tuon kaunist' ilmaa.
Huomatkaa, tänä helatorstaina,

Paaville vannomanne valan tähden,
Aseensa vaadin Ranskan heittämään.

(Menee.)

KUNINGAS JUHANA.

Nyt helatorstaiko? Profeetta sanoi,
Ett' ennen lounaa helatorstaina
Ma kruunustani luopuisin. Niin kävi;
Ma luulin pakosta sen tapahtuvan,
Mut, taivaan kiitos, omin ehdoin tein sen.

(Bastardi tulee.)

BASTARDI.

Mennyttä koko Kent on; Dover-linna
Vain yksin kestää; kelpo isäntänä
Dauphin'in joukot Lontoo otti vastaan.
Teit' aateli ei kuule, palvelustaan
Viholliselle tarjomaan on mennyt;
Ja hurja säikky ajaa sinne tänne
Pient', epäröiväin ystäväinne laumaa.

KUNINGAS JUHANA.

Palata eikö loordit tahtoneet,
Kun kuulivat, ett' Arthur vielä elää?

BASTARDI.

Kuolleena hänet kadull' äkkäsivät,
Vain tyhjän lippaan, josta hengen helmen
Kirottu käsi oli ryöstänyt.

KUNINGAS JUHANA.

Tuo Hubert konna sanoi: Arthur elää.

BASTARDI.

Niin, mut ei, jumalauta, muuta tiennyt!
Vaan miksi allapäin ja murheissanne?
Suur' olkaa työssä niinkuin aatteessakin,
Ja silmää kuninkaallist' älköön mailma
Pelon ja tuskan valtaamana nähkö.
Kuin aika valpas olkaa: tuli tulta
Ja uhka uhkaa vastaan; hirmun korskaan
Korskalla vastatkaa! Alemman silmä,
Jok' isoisilta lainaa ryhtinsä,
Isoksi kasvaa esimerkistänne
Ja ottaa päälleen uljaan sankarhengen.
Pois! Välkkykää kuin sodan jumala,
Kun sotakenttää kaunistaa hän aikoo!
Rohkeutta vain ja mieltä ylevää!
Kuin? Leijonaako pesäst' etsittävä?
Ja siellä pelkoon säikytettävä?
Ei, se ei kelpaa. Pystyyn vain! Ja tuhoon
Käsiksi käykää kodist' etäämmällä;
Päin syöskää, ennenkuin se liki pääsee!

KUNINGAS JUHANA.

Tääll' äsken kävi paavin lähetti;
Tein hänen kanssaan onnellisen rauhan;
Dauphin'in sotajoukon kotiin laittaa
Hän lupasi.

BASTARDI.

Oi, kunniaton liitto!
Pitääkö meidän omallakin maalla
Terveiset laittaa, sovintoa pyytää,
Kursailta, tinkiä ja keskustella

Hyökkääjään kanssa? Parratonko poika,
Hyväilty silkkinarri, meitä uhkaa,
Väettää mieltään sotaissa maassa,
Ivaten ilmaa lepattavin lipuin
Ja ilman vastusta? Aseihin, herra!
Ehk' ei saa kardinaali rauhaa aikaan;
Ja joskin saa, niin sanottakoon meistä,
Ett' oli meillä tahto vastustaa.

KUNINGAS JUHANA.

Tee, mik' on sopivinta aikaan nähden.

BASTARDI.

Eteenpäin, rohkein mielin! Tiedän vaan:
Pystymme uljaammatkin voittamaan.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Tasanko Saint Edmunds-Bury'n luona.

(Louis, Salisbury, Melun, Pembroke, Bigot tulevat
aseissa sotamiehineen.)

LOUIS.

Kopio tuosta tehkää, lord Melun,
Ja muistoksi se pankaa hyvään talteen.
Nuo loordit sitten saakoot pohjakirjan.
Niin että he, kuin mekin, lukemalla
Siin' esitetyt kohdat, tietäisivät,
Miks äsken sakramentin otimme,
Ja pitäisivät liiton rikkomatta.

SALISBURY.

Me sitä emme koskaan riko, me.
Ja, jalo Dauphin, vaikka menollenne
Pakotont', ehdollista luottamusta
Näin vannomme, niin uskokaa mua, prinssi:
Ei hauskaa, että moista ajan kuismaa
Kehnolla kapinalla laastaroidaan
Ja yhden mätähaavan paranteeksi
Useita tehdään. Mieltä oikein särkee,
Kun täytyy kupeeltani vetää rauta
Ja tehdä leskiä, oi! maassa, missä
Maineikas puolustus ja pelastus
Nimeä Salisburyn nyt ääneen huutaa.
Mut siihen määrään saastunut on aika,
Ett' oikeutemme terveys ja hoito
Pakottaa meitä julmaan väkivaltaan
Ja hurjaan vääryyteen. Oi! Onhan sääli,
Murheiset ystäväni, että meidän,
Tään saaren poikien ja lasten, täytyy
Se kolkko hetki ijässämme nähdä,
Ett' yhdymme sen vihollisten riviin
Ja vieraan kanssa kilvan ihanaa sen
Povea poljemme — ah! pois ma käännyn.
Ja tätä pakollista tahraa itken —
Vain oudon aateliston kunniaksi
Seurailen tänne vieraan lippua.
Kuin? Tänne? — Kansa, oi, jos muuttaa voisit!
Jos käsi Neptunon, mi sua kaulaa,
Vois itsetuntemisen riistää sulta
Ja pakanaiseen rannikkoon sun niitä,[19]
Miss' yhtyis näiden kahden kristijoukon
Vihaiset veret liiton valtimoksi,

Eik' enää naapur'riitaan menehtyisi.

LOUIS.

Jaloa mieltä tuolla ilmaiset,
Ja suuri tunnon taisto povessasi
Sen panee jaloudesta järkkymään.
Oi, oivan olet kamppauksen käynyt
Pakon ja velvoituksen välillä!
Suo, että pyyhin pois tuon jalon kasteen,
Mi hopioina poskillesi valuu.
Naiskyyneleistä sydämmeni heltyi,
Ja ne vain sitä tavallist' on tulvaa;
Mut tuopa, moinen miehen itkun tyrsky,
Tuo sielun myrskyn kaivelema rankka,
Enemmän pelottaa ja tyrmistyttää,
Kuin jos näkisin taivaan katon täynnä
Tulisten ilmanraanain kiemuroita.
Pää pystyyn vain nyt, kuulu Salisbury,
Ja ylväin mielin pois tuo myrsky työnnä!
Nuo vedet jäätä lasten silmiin, jotka
Ei ole nähneet jättimailman vimmaa
Ja onneen yhtyneet vain juhliissa,
Kun ilot, pilat, seurat verta kiihtää.
Tule! Rikkaan onnettaren kukkaroon
Saat sinä kätes yhtä syvään pistää
Kuin Louis'kin; — te samoin, herrat kaikki,
Te, joiden jännevoima minuun yhtyy.

(Pandulph tulee seuralaisineen)

On niinkuin puhunut ois enkeli:
Kas, pyhä legaatti se tuossa tulee
Kädestä taivaan tuomaan meille valtuun
Ja oikeuden leiman painamaan
Pyhällä hengellensä toimihimme.

PANDULPH.

Terveeksi, jalo Ranskan prinssi! Sitten:
Juhana kuningas nyt Rooman kanssa
On sopinut; hän muuttanut on mieltä,
Ei pyhää kirkkoa, ei Rooman hiippaa,
Ei valtakaupunkia enää uhmaa.
Siis lippus ylväät päästele, ja hilli
Tuo hurjan sodan raivo henki, että,
Kuin kädest' apatettu jalopeura,
Lepohon rauhan jalkoihin se laskis,
Eik' oisi muun kuin silmän kauhuna.

LOUIS.

Anteeksi, pyhä isä! Min' en väisty.
Ma olen liian suurisyntyinen,
Käskettävä ja renki ollakseni
Ja kuuliainen välikappale
Kellenkään valtiaalle maailmassa.
Henkenne ensin puhui tulta hiiliin
Sodaksi tään maan välille ja minun;
Ain' uutta sytykettä tuleen toitte;
Nyt suur' on liekki, sitä sammuttamaan
Ei riitä sytyttäjän heikko henki.
Näytitte mulle oikeuteni kasvot,
Haluni tähän maahan käänsitte.
Ajoitte sydämmeeni tämän tuuman.
Nyt sanotte; Juhana Rooman kanssa
On rauhan tehnyt. Mitä minun siihen?
Mun tämä maa on naimaosana
Arthurin jälkeen; puoliks vallannutkin
Sen olen. Taantuisinko nyt, siks että

Juhana teki Rooman kanssa rauhan?
Minäkö Rooman orja? Rahoillako
Ja satureilla, sotavaroillako
Mua Rooma auttoi? Eikö ole kaikki
Mun niskoillani? Kuka muu, kuin minä
Ja ne, jotk' asiaani kannattavat,
Hikoillen puuhaa näissä sotatöissä?
Riemuillut eikö kansa: *vive le roi!*
Kun saaren kaupunkien kautta kuljin?
Mull' eikö parhaat kortit, voittaakseni
Tään helpon pelin, miss' on kruunu kaupan?
Nyt voitoniko sikseen heittäisin?
Ei, kautta kunniani! Mahdotonta!

PANDULPH.

Asian ulkopuolen näette vain.

LOUIS.

Sisä- tai ulkopuolen! Min' en
Siks kunnes teen niin kuuluks yritteeni,
Kuin rohkealle toivolleni taattiin,
Ennenkuin tämän urhojoukon hankin
Ja nämä tulihenget kokoon haalin,
Jotk' uhmaa voittoa ja maineen löytää
Kidasta vaarojen ja kuolemankin. —
(Torven toitaus kuuluu.)
Mik' uljas torvi tuolla meitä kutsuu?

(Bastardi tulee seurueineen.)

BASTARDI.

Maailman säädyllisten tapain mukaan
Puhua pyydän: virkani on haastaa. —
Kuninkaan luota tulen, pyhä isä,
Kysymään, kuinka toimenne te teette.
Kun vastuun saan, niin tiedän, miten laaja
on liikkumisen valta kielelläni.

PANDULPH.

Dauphin on liian itsepäisen jäykkä,
Ei tahdo pyyntööni hän suostua,
Vaan sanoo suoraan: aseita ei heitä.

BASTARDI.

Pojass' on oikeus, kautta veren kaiken,
Mit' äkä huokuu! — Englantia kuulkaa;
Mun kauttani sen majesteetti haastaa:
Aseissa on hän, niinkuin tulee olla,
Tät' älytöntä, hölmää käyntiänne,
Tät' ase-ilvettä ja hurjaa pilaa,
Tät' uhkaa parratonta, poikasotaa
Kuningas nauraa vain, ja hän on valmis
Tään vaivaissodan ja nuo kerijoukot
Pois maansa alueelta pieksemään.
Se käs', jok' oman oven eessä teitä
Niin suomi, että koikkuun kömmitte,
Sukelsitte kuin sanko salakaivoon,
Ryömitte pehkuun tallin pilttuisiin,
Lippaissa, kirstuiss' asuite kuin pantit,
Elite sikain kanssa, makorauhaa
Haitte haudoissa ja käähkänöissä
Ja oman kansan kukon kieuntaakin[20]
Vavahditte ja vapisitte, luullen
Sit' asestetun engelsmannin ääneks:
Se voitollinen käsi nytkö herpos,
Jok' antoi kodissanne vitsaa teille?

Ei! Aseiss' ylvä kuningas on, tietkää.
Hän niinkuin kotka poikains' yli leijaa,
Ja päälle käy, jos lähestyy ken pesää.
Ja luopiot te kiittämättömät,
Veriset Nerot, maanne äidin kohdun
Te raatajat, hävystä punastukaa,
Kun eukkonne ja kalvaat impenne,
Kuin urhottaret, rummun jälkeen käyvät,
Sotismikkaisiin vaihtain sormustimet,
Keihäisiin neulat, hellät sydämmensä
Verisiin, hurjiin intohimoihin.

LOUIS.

Kehusi lopeta ja kotiin käänny!
Torassa meistä voiton viet, sen myönnän.
Hyvästi! Aikamme on liian kallis
Hukata lörppään.

PANDULPH.

Suokaa minun haastaa.

BASTARDI.

Ei, minä puhun.

LOUIS.

Kumpaakaan en kuule —
Soi, rumpu! Sodan kieli puhukoon
Tääll'-oloni ja oikeuteni puoleen!

BASTARDI.

Ne huutaa, rumpunne, kun niitä lyödään;
Te myös, kun teidät lyömmme. Kaiku vain
Sa rumpus pärinällä herätä,
Niin tääll' on yhtä pingoitettu rumpu,
Jost' yhtä äänekäs soi kaiku vastaan.
Lyö toista, toinen yhtä äänekkäästi
Rämähtää taivaan korvaan, ilkastellen
Jyräkkää ukkosääntä. Hän jo saapuu —
Nojaumatta tuohon nilkkuun pappiin, —
Jot' ivaks enemmän kuin hyödyks käytti —
Juhana uljas: kypärässä hällä
Luuranko istuu, jonka työnä tänään
On niellä tuhatkunta ranskalaista.

LOUIS.

Soi, rumpu, soi! Nyt suoraan vaaroihin!

BASTARDI.

No niin, Dauphin; ne varmaan löydätkin.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Sama seutu. Tappelutanner.

(Sotamelskettä. Kuningas Juhana ja Hubert tulevat.)

KUNINGAS JUHANA.

No, kuinka meidän käy? Oi, sano, Hubert!

HUBERT.

Huonosti, varon. Kuinka voitte, herra?

KUNINGAS JUHANA.

Tää poltto, jok' on vaivannut niin kauan,
Mua ahdistaa. Oi, sydän on niin sairas!

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Lankonne, herra, uljas Faulconbridge,
Pakohon teitä kehoittaa ja pyytää
Mua tuomaan tiedon, minne lähдете.

KUNINGAS JUHANA.

Swinstead'iin, sano, sinne luostariin.

SANANSAATTAJA.

Huoletta vain! Se suuri sotavoima,
Jot' odotteli Dauphin avukseen,
Toiss'yönä Goodwin-sand'iss'[21] ajoi maalle,
Juur' Richard sai sen tietää. Ranskalaiset
Sotivat veltosti ja peräytyvät.

KUNINGAS JUHANA.

Mua voi! Tää julma kuume minut polttaa,
En jaksa sanomastas iloita.
Swinstead'iin pian! Kantotuoli tänne!
Mun valtaa heikkous, mua raukaisee.

(Menevät.)

Neljäs kohta.

Sama seutu. Toinen kohta tappelutannerta.

(Salisbury, Pembroke, Bigot y.m. tulevat.)

SALISBURY.

Paljonhan kuninkaall' on ystäviä.

PEMBROKE.

Uus ryntäys! Rohkeutta ranskalaisiin!
Käy pahoin meidän, jos käy pahoin heidän.

SALISBURY.

Tuo pirun äpäpä, tuo Faulconbridge,
Uhallu uhan yksin kestää taiston.

PEMBROKE.

Kuningas sairas lie ja matkaan mennyt.

(Melun tulee haavoitettuna, kahden soturin taluttamana.)

MELUN.

Englantilaisten luopioitten luokse!

SALISBURY.

Meill' oli onnen aikaan toinen nimi.

PEMBROKE.

Melun se on.

SALISBURY.

Ja kuolinhaavoissa.

MELUN.

Englannin ylimykset, paetkaa!
Olette myydyt. Kirvoittakaa rihma
Kapinan neulasta ja tervehtäkää
Eronnut uskollisuus palanneeksi!
Kuninkaan eteen menkää, polvistukaa!
Jos Dauphin tulee päivän sankariksi,
Niin vaivojenne palkaksi hän teiltä
Päät poikki lyö. Sen on hän vannonut,
Ja minä myös, ja muutkin meidän kanssa,

Saint Edmunds-Bury'n pyhäll' alttarilla,
Samalla, missä kalliin ystävyden
Ja ikilemmen valan teille teimme.

SALISBURY.

Se onko mahdollista? Onko totta?

MELUN.

Mull' eikö silmäin eessä kuolon kauhu
Ja jäljell' elämää vain pieni hiukka,
Mi verin valuu pois, kuin vahakuva[22]
Sulaen hajoo tulen paistehessa?
Mik' yllyttää mua nyt vois petokseen.
Kun petost' en voi hyödykseni käyttää?
Miks valehella täällä kuolisin,
Kun tuolla elää täytyy totuudella?
Sen sanon taas: jos Dauphin tänään voittaa,
Niin väärin vannoi hän, jos noilla silmin
Te nähdä saatte uuden päivän nousun.
Tän' yönä — jonka mustat myrkkyhuurut
Väsyneen, heikon, vanhan päivänpojan
Palavan sulkatöyhdon päällä suitsee —
Tän' yönä teiltä elinpäivät päättyy,
Ja palkka-petoksenne palkaksi
Henkenne teiltä petoksella viedään,
Dauphin jos teidän avullanne voittaa.
On muuan Hubert kuninkaanne luona,
Hänelle terveiseni; rakkaudemme
Ja muisto siit', ett' isoisäni
Tääll' Englannissa syntyi, tuntoani
Pakottaa tämän tunnustuksen tekoon.
Siis melusta ja hälinästä täältä
Pois viekää minut paikkaan, missä rauhass'
Aatella saisin aatosteni tähteet
Ja tehdä ruumiin eron sielusta
Pyhissä mietteissä ja rukouksissa.

SALISBURY.

Uskomme sua. — Hornaan sieluni,
Jos ei mua muoto miellytä ja sävy
Tään kauniin tilaisuuden, joka meidät
Kirokun paon teiltä palauttaa!
Nyt, niinkuin hiljaa laskeuva luode,
Jätämme hurjat harhatiet ja käymme
Taas vanhaa hylkimäämme valtaväylää,
Lipuen tyveninä, nöyrinä
Mereemme, suuren kuninkaamme turviin. —
Kätteni auttaa kantamaan sua täältä:
Näen kuolon julmat tuskat silmissäsi. —
Pois, ystävät! Taas pako uudistuu,
Mut vanha uskollisuus palautuu.

(Menevät, taluttaen Melun'ia.)

Viides kohtaus.

Sama seutu. Ranskalaisten leiri.

(Louis tulee seurueineen.)

LOUIS.

Ei auringolla ollut mailleen mieli,
Vaan viipyi, lännen rantaa punaten,
Kun arat engelsmannit omaa maataan
Mittaili taappäin. Hyvä tuli loppu,
Kun verileikin jälkeen hyvää yötä

Jyrähtimme liikatykeillämme.
Ja kirvoitimme liput ryysyiset,
Kentälle viimeisinä herroiks jääden.

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.
Missä on prinssi?

LOUIS.

Tässä. — Mitä tiedät?

SANANSAATTAJA.
Melun on kuollut; hänen toimestansa
Englannin loordit taas on luopuneet;
Ja kauan odotettu apuvoima
On Goodwin-sand'in luona hukkunut.

LOUIS.

Kirottu tieto! Kirottu myös sinä!
En luullut että tänään apeutuisi
Näin mieleni. — Ken sanoi Juhanan
Paenneen pari tiimaa ennen, kuin
Hapuva pimeys erin ajoi joukot?

SANANSAATTAJA.

Ken lienee sanonut, mut totta on se.

LOUIS.

Siis kukin paikalleen, ja varuill' olkaa!
Niin aikaiseen ei aurinkokaan nouse,
Kuin minä huomispäivän onnen leikkiin.

(Menevät.)

Kuudes kohtaus.

Aukea paikka Swinsteadin luostarin läheisyydessä.

(Bastardi ja Hubert tulevat eri taholta.)

HUBERT.

Ken siellä? Joutuun sano, muuten ammun.

BASTARDI.

Ystävä olen. Mutta kuka sinä?

HUBERT.

Englannin puoluetta.

BASTARDI.

Minne matka?

HUBERT.

Mitä se sinuun? Minä enkö saisi
Sun tietäs tiedustaa kuin sinä minun?

BASTARDI.

Hubert, ma luulen.

HUBERT.

Se on tosi luulo,
Siis joka tapauksess' ystäväksi
Sun uskon, koska äänestä mun tunnet.
Ken olet?

BASTARDI.

Kuka lienen; vaan jos tahdot,
Niin mielikseni uskoa sa voisit,

Ett' olen Plantagenet tavallaan.

HUBERT.

Oi, muisti pahaa! Häpeään mun saatte.
Sinä ja päätön yö. Suo anteeks, urho,
Ett' ääni, sinun huuliltasi tullut,
Mun korvissani soi niin vieraalta.

BASTARDI.

Pois kaikki sievistelyt! Mitä uutta?

HUBERT.

Hapuilen tässä pilkkomustass' yössä
Tavoittaa teitä.

BASTARDI.

Lyhyeen: mit' uutta?

HUBERT.

Oi, hyvä herra, yön mukaista uutta,
Kamalaa, mustaa, julmaa, lohdutonta!

BASTARDI.

Esille uutisesi hirvein haava!
En ole nainen minä, enkä pyörry.

HUBERT.

Kuninkaan lienee munkki myrkyttänyt;
Sanaton oli melkein; syöksyin tänne
Tät' ilmoittamaan teille; parempi
Äkiltä varustautaa turmaa vastaan,
Kuin jos sen verkkaiseltaan tietää saa.

BASTARDI.

Kuink' otti hän sen? Kuka ensin maistoi?

HUBERT.

Sanoinhan: munkki, uskalias konna,
Jolt' äkkipäätä ratkes sisukset;
Kuningas puhuu vielä, ehkä toipuu.

BASTARDI.

Ken majesteettia jäi hoitamaan?

HUBERT.

Vai ette tiedä? Palanneet on loordit,
Ja Henrik-prinssin tuoneet mukanaan.
He prinssin pyynnöst' ovat armon saaneet
Ja ovat kaikin majesteetin luona.

BASTARDI.

Vihasi hilli, kaikkivoipa taivas,
Meit' älä yli voimain koittele!
Tän' yönä, tiedä, puolet voimastani
On tällä alangolla tulva vienyt;
Lincolnin rimmet nuo ne kaikki nielleet;
Mun hyvä ratsu tuskin pelasti.
Edellä käy! Nyt luokse kuninkaan?
Ehk' on hän kuollut ennen tuloani.

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Swinsteadin luostarin puutarha.

(Prinssi Henrik, Salisbury ja Bigot tulevat.)

PRINSSI HENRIK.

On liian myöhä; kaikki elinveret
On myrkyttyneet; selvä, kirkas aju —
Tuo muka sielun hauras asuinsuoja —
Nyt hourunsekaisilla mietteillään
Ennustaa, että lähellä on muutos.

(Pembroke tulee.)

PEMBROKE.

Kuningas puhuu vielä; ja hän luulee,
Ett' ulkoilmahan jos hänet tuodaan,
Niin ankaran ja tuimelevan myrkyn
Tulinen hehku siitä vaimenee.

PRINSSI HENRIK.

Puutarhaan tänne hänet tuottakaa. —
(Bigot menee.)
Houriiko vielä?

PEMBROKE.

Tyynempi hän nyt on
Kun teidän lähteissänne; äsken laului.

PRINSSI HENRIK.

Oi, taudin hairausta! Viimeisillään
Ei tuimat tuskat tunne itseään.
Kun kuolo ryöstänyt on ulko-osat,
Niin näkymättömiin se katoa, sieluun
Se rynnistää, ja sitä kiusaa, raataa
Nyt legionat haaveit' outoja,
Jotk', ahtautuen tähän viime loukkoon,
Vain hämmentävät toisiaan. On kummaa
Tuo kuolon laulaminen. Poika olen
Ma tuolle kalpealle joutsenelle,
Jok' omaa kuolinvirttään vaikeroitsee
Ja heikkoutensa urkutorvella
Sielun ja ruumiin soittaa ikirauhaan.

SALISBURY.

Huoletta, prinssi; teill' on syntyvalta
Tää sekasorto järjestää, mi hältä
Jäi muodottomaksi ja keskoiseksi.

(Bigot palajaa seuralaisineen, jotka tuolissa
kantavat kuningas Juhanaa.)

KUNINGAS JUHANA.

Nyt sielulla on tilaa! Mielinyt
Ei mennä ovist' eikä ikkunoista.
Niin kuuma mun on povessani kesä,
Ett' ihan tomuks sisukset se jauhaa.
Olen kuva, jonka kynä kyhännyt
On pergamentille; tulessa tässä
Kutistun nyt.

PRINSSI HENRIK.

Kuin voitte, majesteetti?

KUNINGAS JUHANA.

Tuhottu, — myrkytetty, — kuollut, — kurja;
Ja kukaan teist' ei pyydä talvea
Jääkättään vatsahani pistämään,
Tai johda valtakunnan virtoja
Poveeni palavaan, tai pyydä, että
Mun pykiville huulilleni pohja
Viluista tuultaan suikkaisi ja jäillään

Mua viihdyttäisi. — Paljoa en pyydä,
Vain kylmää lohtua, ja tylt, kovat
Te olette, kun senkin kiellätte.

PRINSSI HENRIK.

Oi, kyyneleilläni jos oisi voimaa
Virkistää teitä!

KUNINGAS JUHANA.

Suola niiss' on kuumaa.
On sisässäni helvetti, ja myrkky
Siell' asustaa kuin vihamies, ja vaivaa
Armotta kirottua vertani.

(Bastardi tulee.)

BASTARDI.

Oi, mua polttaa tulikuuma kiire,
Palava into nähdä kuningasta.

KUNINGAS JUHANA.

Silmääni ummistamaan tulit, lanko.
Sydämmen touvit palaneet on poikki,
Ja kaikki elämäni pursiköydet
On vain kuin rihma, hieno hivuskarva;
Sydäntä kannattaa vain pieni säie,
Mi tuskin kerrontasi ajan kestää;
Ja sitten kaikk' on multaa, mitä näet,
Hävinneen kuninkuuden tyhjä muotti.

BASTARDI.

Dauphin nyt varustelee matkaa tänne;
Kuink' otetaan hän vastaan, tiesi taivas!
Eräänä yönä, tilaisuutta käyttäin
Kun peräydyin, niin paras miehistöni
Vajosi arvaamatta rimpisuohon,
Miss' äkillinen tulva nieli sen.

(Kuningas kuolee.)

SALISBURY.

Puhutte kuolon sanaa kuolleen korvaan. —
Oi, herrani! — Juur' kuningas — ja nyt!

PRINSSI HENRIK.

Tie sama mullakin ja sama loppu.
Ei varmuutta, ei turvaa päällä maan:
Kuningas äsken, ja nyt talmaa vaan!

BASTARDI.

Sa noinko menit? Nyt vain minä jään,
Sijassas koston tointa täyttämään.
Ja sitten sielu taivaaseen sua seuraa,
Niinkuin se palveli sua maankin päällä.
Nyt tähdet te, jotk' oikeill' aloillanne[23]
Taas liikutte, miss' on nyt voimanne?
Parempaa alttiutta näyttäkää;
Palatkaa heti kanssani; pois syöskää
Tuho ja alituinen häpeä
Hervonneen maamme heikolt' ovelta!
Koht' etsoon, muuten koht' on etso täällä!
Dauphin se meitä kantapäille tallaa.

SALISBURY.

Vähemmän, näen mä, tiedätte kuin me.
Sisällä tuolla lepää kardinaali;
Dauphin'in luota hän vast'ikään tuli

Ja rauhanehdot tuoden semmoiset,
Jotk' ottaa voimme kunnialla vastaan.
Hän oiti sodast' aikoo luopua.

BASTARDI.

Sen tekee sitä mielummin, kun näkee
Ett' ollaan täällä vahvat vastustukseen.

SALISBURY.

Ei, hän jo tavallansa on sen tehnyt:
Lähettänyt on monet lastivaunut
Jo rannikolle päin, ja kardinaalin
Sovittaa antaa koko riitajutun.
Tään kanssa minä, te, ja muutkin loordit;
Jos mieli, tänään iltapuolla käymme
Asian hyvään loppuun saattamaan.

BASTARDI.

No, olkoon sitte. — Ja te, jalo prinssi,
Ja muutkin prinssit, joit' ei siellä tarvis,
Isänne ruumis hautaan saattakaa.

PRINSSI HENRIK.

Me hänet Worcester'ihin hautaamme.
Se hänen tahtons' oli.

BASTARDI.

Sinne siis, —

Ja onni itsellenne, astuissanne
Perittyyn kunniaan ja valta-arvoon!
Eteenne nöyrimmästi polvistun
Ja uskollista lupaan palvelusta
Ja alaist' alttiutta ijäisesti.

SALISBURY.

Ja sama nöyrä tarjous on meillä,
Ja ijäti se tahratonna olkoon.

PRINSSI HENRIK.

Mun heltyy mieleni; se kiittää tahtois,
Mut sit' ei muuten voi kuin kyynelin.

BASTARDI.

Suruista aika vieköön pakko-osan,
Kosk' on jo etumaksuun tuskaa saanut. —
Ei valloittajan korskan jalan alle
Taipunut vielä maamme, eikä taivu,
Jos ei se itseens' ensin haavaa iske.
Kotona taaskin Englannin on prinssit.
Nyt mailman kolme kulmaa varustelkoon,
Ne kuritamme! Kukaan meit' ei ketä,
Englanti jos vain itseään ei petä.

(Menevät.)

SELITYKSIÄ:

[1] *Naamapuolikas*. Tarkoittaa hallitsijan profiilikuvaa rahoissa. Robert oli kasvoiltaan yhtä laiha.

[2] *Kas, äyrytyistä!* Kuningatar Elisabetin aikuisiin pieniin rahoihin oli ruusu leimattu kuvan korvan taakse. Oli näet silloin hovipiireissä tapana pitää korvakoristeena kukkia, hiussuortuvia, nauharuusuja, jopa armaan kengän-nauhojakin.

[3] *Sir Richard, päivää!* Bastardi kuvittelee, että joku halvempi henkilö tulee hänen luokseen terveisille.

[4] *Hän ja hammastikku*. Hammasten kaiveleminen oli ulkomaista tapaa, imaiseminen kotimaista. Hammastikut lienevät ensin tulleet käytäntöön Italiassa, josta hienot matkailijat toivat tavan Englantiin. Joskus niitä kannettiin lakissakin.

[5] *Se jätti Colbrandko*. Tanskalainen jättiläissankari, jonka Guy de Warwick kaksintaistelussa kaatoi.

[6] *Jonk' urhontarmoa ja raivoisuutta* j.n.e. Vanhan balladin mukaan Richard, vankina ollessaan Itävallassa, määrättiin taistelemaan nälkäisen leijonan kanssa rangaistukseksi siitä, että oli Itävallan herttuan pojan nyrkillään lyönyt kuoliaaksi. Richard pisti kätensä leijonan kitaan ja riisti maalle sen sydämen. Siitä liikanimi: Leijonamieli.

[7] *Sai varhain surman tältä herttualta*. Sh. noudattaa vanhaa tarua, jonka mukaan Itävallan herttua Leopold surmasi Richardin.

[8] *Kalpeahkoon valkorantaan*. Tarkoittaa Englannin liituvuorisia rannikoita.

[9] *Kun puvun itse leijonalta riisti*. Tarun mukaan käytti Richard vaippanaan leijonan nahkaa; ja arkkiherttua käytti sitten tätä samaa nahkaa kuolemaansa saakka.

[10] *Kädet purppurassa*. Metsästäjillä oli tapana voitonmerkiksi tahria kätensä tapetun saaliin verillä.

[11] *Kuin kapinoivat Jerusalemissa*. Kun Titus Jerusalemiä piiritti, olivat juutalaiset jakaantuneina kolmeen puolueeseen; mutta hädän tullessa yhtyivät kaikki ja löivät vihollisen yhteisvoimin takaisin.

[12] *Jos kultaenkelit mua käteen tarttuais*. Enkelin kuva oli leimattu kultarahoihin, joita siitä syystä nimitettiin enkeleiksi.

[13] *Vasikannahkall' arka nahkas peitä*. Vasikannahkainen takki kuului narrin pukuun.

[14] *Vapauta enkelit*. Vertaa ed. [12].

[15] *Tuohusta, kirjaa, kelloa en säiky*. Tarkoittaa kirkonkirouksen julistamista, jolloin raamattu kohotettiin ilmaan, kirkonkelloja soitettiin ja pyhät vahatuohukset sammutettiin.

[16] *Armada* oli se voittamaton laivasto, jonka Philip II Espanjasta lähetti Englantia valloittamaan, vaan joka joutui haaksirikoon.

[17] *Taas kruunattuna*. Kuningas Juhana kruunautti itsensä neljä kertaa, kansan mieleen siten juurruttaakseen oikeuttaan Englannin kruunuun.

[18] *Pietari Pomfretilainen* oli erakko, jota alempi kansa piti suuressa kunniaassa. Rangaistukseksi ennustuksistaan sidottiin hänet hevosen häntään ja laahattiin näin katuja pitkin ja hirtettiin sitten yhdessä poikansa kanssa.

[19] *Ja pakanaiseen rannikkoon sun niitä* j.n.e. Viittaus englantilaisten ja ranskalaisten yhteisiin ristiretkiin Palestiinaan.

[20] *Oman kansan kukon kiekuntaa*. Ranskalainen kukko, gallus.

[21] *Goodwin-sands*, kuuluisat matalikot Englannin etelärannikolla.

[22] *Mi verin valuu pois kuin vahakuva*. Viittaa siihen yleiseen kansan uskoon, että noidat voivat ihmisiä tappaa sulattamalla niiden vahasta tehdyt kuvat.

[23] *Tähdet te, jott' oikeill' aloillanne* j.n.e. Nämä sanat lausutaan kapinoiville ja taas uskollisuuteensa palaaville loordeille.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS JUHANA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED,

INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed

as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.